HET OMARMEN VAN DE KWETSBAARHEID OM EEN TEKEN TE ZIJN VAN GODS TEDERHEID

INTERNATIONAL UNION
SUPERIORS GENERAL

Nummer 177 - April 2022

HET OMARMEN VAN DE KWETSBAARHEID
OM EEN TEKEN TE ZIJN VAN GODS TEDERHEID

Bulletin UISG **Nummer 177, 2022**

Inleiding 3

"Want de Aarde en al wat zij bevat
behoort aan de Heer" (1Kor. 10, 26):
de Missie en Gods Koninkrijk 5
Zr. Laurie Brink, OP

Naar een cultuur van Veiligstelling: een koersverandering.
De omschrijving van de cultuur van Cunningham
als leessleutel voor een cultuur van Veiligstelling 22
Dr. Angela Rinaldi

Holistische vorming van leiders van religieuze congregaties
voor de missie in een snel veranderende wereld 32
Zr. Chinyeaka C. Ezeani, MSHR

P.Carlos del Valle, SVD 49
P.Carlos del Valle, SVD

Het Leven bij de UISG 58
Sr. Patricia Murray, IBVM

Staff van de UISG 61

INLEIDING

Zoals we reeds hebben gedaan bij het vorige nummer, hebben wij bij de keuze van de artikelen voor dit nummer van het Bulletin getracht de weg te bereiden voor de Plenaire Bijeenkomst van de UISG in 2022, welke als thema zal dragen: "*Het omarmen van de kwetsbaarheid op de synodale weg*".

Het omarmen van onze kwetsbaarheid, en die van anderen, of het nu gaat over onze eigen meest nabije broeders en zusters, of over onze communiteiten en families, of over de kleintjes, de weerlozen en/of de schepping, maakt ons vooral menselijker, en bewuster van onze onderlinge afhankelijkheid.

De kwetsbaarheid is de weg die ons brengt naar solidariteit, en die ons in contact brengt met de innerlijke krachten die ons ondersteunen, en ons helpen om anderen te ondersteunen, op momenten van crisis, zoals die welke wij nu zelf doormaken. Elke persoon wordt een teken van de tederheid van God, wanneer hij of zij naar de noden van anderen luistert, en hun breekbaarheid met liefde verwelkomt, zoals de Heer heeft gedaan met ons, toen Hij onze menselijkheid omarmde.

De kwetsbaarheid is in feite "*een waardevolle ruimte voor ontmoeting en zorg, een ruimte waar de genade en de wederzijdse goedheid volop mogen stromen. We voelen de behoefte om deze te mogen herkennen, en er met elkaar over te mogen spreken, zowel wanneer wij de aanwezigheid ervan in de wereld ervaren, met name in de meest behoeftige en lijdende mensen, als wanneer wij deze ervaren in onze dienstbaarheid van het leiderschap. Wij weten, dat wanneer wij ons kwetsbaar voelen, elke manifestatie van zorg vitaal kan zijn. In de kwetsbaarheid ervaren wij de grotere aanwezigheid van God in Zijn mysterie van de lijdende mensheid in de Zoon van God, die zich voorover buigt naar de wonden van de mensheid. Wij voelen ons door Hem omarmd, en dat stelt ons in staat om andere mensen te omarmen"* (Zr. Jolanta Kafka, RMI, Presidente van de UISG).

Zr. Laurie Brink, OP

"Want de Aarde en al wat zij bevat behoort aan de Heer" (1Kor. 10, 26): de Missie en Gods Koninkrijk

Misschien is de eerste stap van dit 'Aardse Geheel'-denken "het schenken van aandacht". De branden in het Amazonegebied, de droogte in Australië, de overstromingen in de Verenigde Staten, de orkanen in de Filippijnen, de vulkanische uitbarstingen in Nieuw-Zeeland, treffen niet alleen die volkeren en landen. Wij zijn zelf ook "die volkeren", en de onderlinge, wederkerige verbondenheid van de hele schepping betekent dat wij delen in al dit lijden. De woorden van de apostel Paulus bevatten nooit eerder zoveel waarheid: "Wij weten immers, dat de hele natuur kreunt en barensweeën lijdt, altijd door" (Rom. 8, 22). Hoe ziet een ethiek van de nieuwe kosmologie en het evolutionaire bewustzijn eruit? Hoe treden wij de dimensie van het 'Aardse Geheel'-denken binnen, na die eerste stap, "het schenken van aandacht"?

Dr. Angela Rinaldi

Naar een cultuur van Veiligstelling: een koersverandering. De omschrijving van de cultuur van Cunningham als leessleutel voor een cultuur van Veiligstelling

Wanneer wij spreken over een spraakmakend fenomeen, als het misbruik van minderjarigen en van kwetsbare personen, dan is het noodzakelijk om enkele basisprincipes te vermelden, op basis waarvan in elke afzonderlijke cultuur het optreden hiervan op betere wijze kan worden voorkomen.
Op de eerste plaats het principe van de waardigheid van de menselijke persoon. Eerst moet hierover worden gezegd, dat dit verwijst naar de natuur van elke man, vrouw en kind, en dus niet kan worden gebruikt voor de uiterlijke kenmerken van de persoon: het gaat over de intrinsieke waarde die elk menselijk wezen bezit, omdat hij is geschapen naar het beeld van God, en ook als persoon. Over deze waarde spreekt niet alleen de katholieke leer (de pastorale constitutie *Gaudium et spes* van het Tweede Vaticaanse Concilie besteedt hier zelfs een heel hoofdstuk aan (n. 12-23)), maar ook de filosofie en de humanistische ethiek.

Zr. Chinyeaka C. Ezeani, MSHR

Holistische vorming van leiders van religieuze congregaties voor de missie in een snel veranderende wereld

Een belangrijke persoonlijke kwestie die elke religieuze leider zich veel moet afvragen, en op moet antwoorden, is de vraag “waar ligt mijn hart?” “Wat is als leider belangrijk voor mij, en wat doet er werkelijk toe?” Jezus verkondigde duidelijk dat waar je schat is, ook je hart zal zijn (zie: Mt. 6, 21). Indien iemands hart ligt in de door Christus verkondigde waarden, via de keuze voor het gewijde leven, dan liggen de belangen en de aandacht van deze persoon in deze waarden, en wil hij of zij deze uitdragen gedurende zijn of haar leven. Maar wanneer het hart is gericht op wereldse zaken, dan wordt men daardoor geleid. Het is onwaarschijnlijk, dat dit laatste tot een grotere liefde voor God en voor de naasten leidt, en evenmin tot een authentieke beleving van de evangelische waarden. Het overmatig najagen en omarmen van de zaken van deze wereld, kan leiden tot een verlies aan betekenis van ons religieuze leven en onze leiderschapsmissie. Het is daarom van cruciaal belang, dat de leiders hun harten op de juiste plaats hebben, want dat leidt dan hun besluiten en hun daden.

P.Carlos del Valle, SVD

Rekenschap geven van Gods tederheid

Het ontvangen van de Vader, bron van leven, schoonheid en goedheid, en verwelkoming van de broeder. Het accepteren van het Koninkrijk betekent leven vanuit God en vanuit de broeders, met hen en voor hen. Er zijn religieuzen, die dit transformerende dynamisme van het Koninkrijk laten binnentreden in hun levens, als een zegen voor allemaal. Gezegend zijn die religieuzen, die zijn binnengetreden in de droom van God. De Kerk biedt haar waarheid, niet als een systeem van dogma’s, maar als een weg van tederheid. Tederheid is gevoeligheid, capaciteit om aandacht en zorg te schenken. Een religieuze man of vrouw is iemand die de waarheid in de liefde realiseert. De waarheid zonder liefde is dodend. Liefde zonder waarheid is steriel. Vraag jezelf af, of jouw communiteit een elite is van pure en keiharde mensen, of een caravan waarin pijn en vragen met tederheid worden verwelkomd.

"WANT DE AARDE EN AL WAT ZIJ BEVAT BEHOORT AAN DE HEER" (1KOR. 10, 26): DE MISSIE EN GODS KONINKRIJK*

Zr. Laurie Brink, OP

Zr. Laurie Brink is een Dominicaanse zuster, afkomstig uit Sinsinawa. Zij is hoogleraar Nieuwe Testament Studies aan de Katholieke Theologische Unie te Chicago, en zij is "associate editor" bij het tijdschrift "The Bible Today".

Origineel in het Engels

Een herlezing van de Bijbelse en theologische basis van onze missieroeping toont aan, dat de ontwikkeling van een integrale theologie voor ons gemeenschappelijk huis een christelijke plicht is.

Inleiding

Een paar jaar geleden, was het een modegril om siliconen polsarmbandjes te dragen, die waren toegewijd aan een bepaald thema: roze waarmee men het bewustzijn van borstkanker aangaf, rood van AIDS en geel van "Live Strong" (leef sterk). Een veel gebruikte afkorting onder tieners, die hierop werd gezet, was: WWJD – What would Jesus do? (Wat zou Jezus doen?). Het doel van deze afkorting was niet zozeer om het bewustzijn van het Evangelie naar buiten te brengen, maar om de drager er steeds aan te herinneren, dat wanneer hij met een moeilijke situatie werd geconfronteerd, hij zich eerst die vraag moest stellen – Wat zou Jezus doen? – alvorens op die moeilijke situatie te antwoorden. Omdat wij, als religieuzen, onze antwoorden zouden gaan onderzoeken op het actieplatvorm Laudatio Si', is dit hiervoor een goede vraagstelling: wat zou Jezus doen? Of u er nu een hoge of een lage christologie op nahoudt, in het kader van onze religieuze geloftes zijn wij steeds verplicht om ons deze vraag te stellen. Maar gezien ons groeiend begrip van kosmologie en evolutie, is er ook een andere vraag, die beantwoord moet worden: *Waarom* zou Jezus *nu* doen wat Hij toen deed? Hoe begrijpen wij Jezus'

*This paper is an excerpt from The Heavens are Telling the Glory of God: An Emerging Chapter for Religious Life. Science, Theology, Mission (Liturgical Press, 2022).

motivatie voor missie in een oneindig en opkomend universum? Wanneer wij die vragen overdenken, dringt zich meteen een andere vraag op: Wat moeten wij vandaag doen?

Waarom zou Jezus nu doen wat Hij toen deed?

Gedurende Zijn doop, krijgt Jezus een diepe spirituele ervaring waarin Hij zich ervan bewust wordt, dat Hij Gods veelgeliefde Zoon is (Mc. 1, 9-11). Na de arrestatie van Johannes, ontvangt Jezus het teken dat Zijn openbare leven moet aanvangen, waarbij Hij de opdracht van zijn Vader in vervulling laat gaan, en "Gods Blijde Boodschap verkondigt" (zie: Mc. 1, 14-15). Zoals het door de evangelist Marcus wordt gepresenteerd, verkondigt Jezus niet het evangelie van Jezus, maar het evangelie van God. De apostel Paulus heeft dit expliciet gemaakt in zijn brief aan de Romeinen: "...Paulus, dienstknecht van Christus Jezus, door Gods roeping apostel, bestemd voor de dienst van het evangelie" (Rm. 1, 1).

Wat is dit evangelie, de Blijde Boodschap, van God? In de Hebreeuwse Geschriften – de Schriften die Jezus kende – is de Blijde Boodschap dat God trouw is aan Gods beloften. Maar wat zijn die beloften? De eerste wordt gedaan in Genesis 9, 8-17:

> God zei tot Noach en zijn zonen: `Nu ga Ik mijn verbond aan met u en met uw nageslacht, en met alle levende wezens die bij u zijn, met de vogels en de viervoetige dieren, met alle dieren van de aarde die bij u zijn, al wat uit de ark is gekomen, al het gedierte van de aarde. Ik ga met u een verbond aan, dat nooit meer enig levend wezen door het water van de vloed zal worden uitgeroeid, en dat er zich nooit meer een vloed zal voordoen om de aarde te verwoesten'. En God zei: `Dit is het teken van het verbond, dat Ik instel tussen Mij en u, en alle levende wezens die bij u zijn, voor alle geslachten: Ik zet mijn boog in de wolken; die zal het teken zijn van het verbond tussen Mij en de aarde. Wanneer Ik op de aarde de wolken samenpak en de boog in de wolken zichtbaar wordt, dan zal Ik denken aan het verbond tussen Mij en u en alle levende wezens, alles wat leven heeft. De wateren zullen nooit meer zwellen tot een vloed om al wat leeft te verdelgen. Als de boog in de wolken staat, zal Ik hem zien en daarbij denken aan het altijddurend verbond tussen God en alle levende wezens, alles wat op de aarde leeft.' En God zei tot Noach: `Dat is het teken van het verbond dat Ik heb ingesteld tussen Mij en alles wat leeft op de aarde.'

God sluit een verbond met de geschapen wereld. Zeker negen keren worden de woorden "alle levende wezens", "alles wat leeft" en aanverwante termen gebruikt. Al meteen in vers 10, maakt God duidelijk wat Hij met "alle levende wezens" bedoelt: "de vogels en de viervoetige dieren, met alle dieren van de aarde die bij u zijn". Het verbond heeft ook betrekking op de Aarde (v. 13). "Dit is in zekere zin verwonderlijk. God sluit een altijddurend verbond met alle levende schepsels met huid, vacht, veren en vinnen; Hij vestigt een 'verbond tussen Hem en alle levende wezens, alles wat op de aarde leeft'".[1] De eerste en unilaterale toewijding van God aan alle schepselen van de Aarde - niet alleen aan de mens – en aan de Aarde zelf, waarbij Hij de verklaring over de schepping bevestigt, die Hij reeds bij de aanvang daarvan uitsprak: "God bezag alles wat Hij gemaakt had, en Hij zag dat het heel goed was" (Gen. 1, 31). Dianne Bergant, CSA, zegt hierover: "Deze onderlinge verbondenheid met de hele natuurlijke schepping wordt ook gevonden in andere passages van het Oude Testament, hetgeen bevestigt dat het thema niet beperkt is tot één of twee periodes van de Israëlische geschiedenis".[2]

Later zal God een verbond sluiten met een specifieke familie, namelijk die van Abram en Sarai (Gen., 12, 1-3), met Mozes en het volk (Ex. 19 en 24) en met koning David en zijn opvolgers (2Sam. 7, 8-17). De profeet Jeremia spreekt over een nieuw verbond, dat God in onze harten zal schrijven:

> (Het is) geen verbond zoals Ik met hun voorvaderen gesloten heb, toen Ik hen bij de hand heb genomen om hen uit Egypte te leiden. Want dit verbond hebben zij verbroken, ofschoon Ik hun meester was - godsspraak van Jahwe -. Dit is het nieuwe verbond dat Ik in de toekomst met Israël sluit: Ik schrijf mijn wet in hun binnenste, Ik grif ze in hun hart. Ik zal hun God, en zij zullen mijn volk zijn (Jer. 31, 32-33).

De Hebreeuwse term *hesed* verwoordt de breedte en diepte van Gods toewijding aan trouwe onderlinge afhankelijkheid. Het staat 249 keer in het Oude Testament, veelal vertaald met "standvastige liefde" of gewoon "trouw", zoals in deze passage uit Jesaja:

> Als in Noachs dagen is het Mij: zoals Ik toen gezworen heb dat de wateren van Noach de aarde nooit meer zullen overstromen, zo zweer Ik, dat Ik nooit meer zal toornen tegen u, nooit meer schelden op u. Al wijken de bergen en wankelen de heuvels, mijn *trouw* wijkt niet van u, en mijn vredesverbond wankelt nooit, dat zegt Jahwe, die zich over u erbarmt (Jes. 54, 9-10).

Wanneer wij teruggaan naar het Nieuwe Testament, is Gods barmhartige liefde vleesgeworden in Jezus, en Gods trouw aan ons is dan ook eeuwig. "Wat wij leren over God van Jezus druist niet in tegen datgene wat al was geopenbaard over de liefdevolle goedheid en trouw van God in de geschiedenis en in de Geschriften van Israël".[3] De apostel Paulus verklaart onomwonden in 1Kor. 1, 9: "God is getrouw", *pistos ho theos*. Deze Goddelijke *hesed* en *pistis*, gezien door de bril van de eschatologie, impliceert de komst van Gods Koninkrijk.

> Terwijl de profeten aanvankelijk een visie uitdroegen, die ging over de verlossing en de vernieuwing van landen en volkeren in deze wereld, werden deze oude profetieën later meer gezien als voorspellingen van een veel radicalere verandering, gedurende welke God niet alleen Israël zou verlossen en vernieuwen, maar al het kwaad en alle chaos zou overwinnen, welke niet alleen een plaag was voor Israël, maar voor de hele wereld. Deze verwachtingen waren met name belangrijk in tijden van vervolging, wanneer de gelovige Joden ervan verzekerd moesten worden, dat hun trouw en marteldood zou worden gezien en gekoesterd door God, die hen zou belonen, niet gedurende dit leven, maar in het nieuwe leven, dat ons wacht.[4]

Het evangelie van Marcus is duidelijk doortrokken van dit gevoel van eschatologie, en Marcus beschrijft Jezus, de Messias, dan ook als de Mensenzoon (Mc. 2, 10, 28; 8, 31, 38; 9, 12, 31; 10, 33, 45; 13, 26; 14, 21, 41, 62; 15, 30), die het inbrekend moment van het Koninkrijk Gods aankondigt. In het Grieks *kairos*, wat erop wijst dat het moment daar is, en aldus het kritieke moment van handelen. Al wat Jezus doet, in het evangelie van Marcus, is ertoe bestemd om Zijn gezag als Mensenzoon te bevestigen (Mc. 2, 10), en de *kairos* te bevestigen van Gods Koninkrijk: zij die in de macht zijn van een onreine geest, worden bevrijd (Mc. 1, 23-27; 5, 2-19; 9, 17-27), de zieken en de gehandicapten worden genezen (1, 30-31; 3, 1-6; 5, 25-34; 6, 54-56; 7, 29-30), de melaatsen worden genezen (1, 40-45), lammen staan weer op (2, 3-12), tollenaars en zondaars worden geroepen (2, 15), wind en water gehoorzamen (4, 37-39; 6, 48-51), de doden staan op (5, 35-42), zij die honger lijden, worden gespijzigd (6, 35-44; 8, 2-9), de doven horen weer (7, 32-35), en de blinden zien (8, 22-26; 10, 46-52). Jezus plaatst Zijn handelen in een context: "Want ook de Mensenzoon is niet gekomen om gediend te worden, maar om te dienen en zijn leven te geven als losprijs voor velen" (Mc. 10, 45). Het verwondert dan ook niet, dat de honderdman die tegenover het kruis post had gevat, en zag dat Hij de geest had gegeven, uitriep: "Waarlijk, deze mens was een Zoon van God" (Mc. 15, 39).

Een evolutionaire visie van Gods Koninkrijk

Bij het lezen van de evangeliën door een evolutionaire bril, zien wij dat de schepping zelf een inspiratiebron was voor Jezus. De meest authentiek geoordeelde woorden, die door Jezus zijn uitgesproken, werden door Hem ontleend aan de wereld van de natuur. Jezus spreekt over zaden en grond (Mc. 4, 3-8), de vogels in de lucht, die niet werken, maar wel worden gevoed (Lc. 12, 24; Mt. 6, 26), een os die in een put valt (Lc. 14, 5), de ontkiemingskracht van mosterdzaadjes (Mc. 4, 30-32; Lc. 13, 18-19; Mt. 13, 31-32), de aankleding van bloemenvelden (Lc. 12, 27; Mt. 6, 28-30), de waarde van mussen (Lc. 12, 6; Mt. 10, 29), hongerige honden aan tafel (Mc. 7, 27-28; Mt. 15, 26-27), troostende honden (Lc. 16, 21) en schapen – vele, vele schapen. Het gaat over schapen zonder herders (Mc. 6, 34; Mt. 9, 36), schapen tussen wolven (Mt. 10, 16, Joh. 10, 12), de waarde van schapen (Mt. 12, 12), verloren schapen (Mt. 15, 24; Lc. 15, 4; Mt. 18, 12), het verschil tussen schapen en bokken (Mt. 25, 32), verstrooide schapen (Mc. 14, 27; Mt. 26, 31), geofferde schapen (Joh.

2, 14), het geven van het leven voor schapen (Joh. 10, 15), gehoorzame schapen (Joh. 10, 27), en het weiden van schapen (Joh. 21, 17).

Alhoewel de beelden die deze parabels oproepen, ontleend zijn aan de natuur, en goed werden begrepen in de agrarische maatschappij van toen, was Jezus zelf geen landbouwer. En zelfs geen visser. Jezus wordt beschreven als een timmerman (zie: Mc. 6, 3) uit Nazaret (Mc. 1, 9), een klein Joods dorpje, niet ver van de stad Sepphoris. En toch stonden de oren van Jezus open voor de bredere geschapen wereld, die Hem omringde. Hij schonk aandacht hieraan, en zag een direct verband tussen het werk van de natuur en de voorzienigheid van God.

> "Het gaat met het Rijk Gods als met een man die zijn land bezaait; hij slaapt en staat op, 's nachts en overdag, en onderwijl kiemt het zaad en schiet op, maar hij weet niet hoe. Uit eigen kracht brengt de aarde vruchten voort, eerst de groene halm, dan de aar, dan het volgroeide graan in de aar. Zodra de vrucht het toelaat,

slaat hij er de sikkel in, want het is tijd voor de oogst" (Mc. 4, 26-29).

Zoals uit Zijn parabels blijkt, is Gods Koninkrijk dat door Jezus wordt verkondigd, geworteld in de schepping, welke zich nog steeds ontwikkelt. Jezus begreep Zijn unieke rol bij het stimuleren van het inbreekmoment van dit Koninkrijk, en stemde Zijn handelen daarop af (Mc. 10, 45). Maar Jezus' dood kondigt de voltooiing van dit Koninkrijk niet aan. Jezus omschrijft Zijn vertrek met de motivatie dat Hij "een plaats bereidt" voor Zijn discipelen, "opdat ook gij zult zijn waar Ik ben" (Joh. 14, 3). In het openingswoord van de Handelingen van de Apostelen stellen de leerlingen aan Jezus de volgende vraag: "Heer, gaat gij in deze tijd – van de verrijzenis - voor Israël het koninkrijk herstellen?" Maar Hij gaf hen ten antwoord: "Het komt u niet toe dag en uur te kennen" (Hand. 1, 6-7). Het Bijbelse verhaal eindigt met het wachten op het nog onvervulde visioen van "*een nieuwe hemel en een nieuwe aarde*" (Apok. 21, 1).

De florerende groei van de schepselen en van de schepping is de vervulling van de Blijde Boodschap, omdat "elk schepsel met de daaraan verbonden relaties in stand wordt gehouden door dezelfde bezielende Gever van leven

Het nu en het nog niet van Gods Koninkrijk stemt overeen met de interpretatie die Teilhard de Chardin geeft aan het proces dat ons leidt naar de Christelijke Genesis en naar het Omegapunt, het punt waarop de mensen individueel of gemeenschappelijk hun einde van voltooiing bereiken.[5] Zoals Teilhard de Chardin stelt, betekent de evangelische roeping "de terugkeer naar de wereld met de nieuwe visie en de diepere overtuiging om het hart van Christus te omvatten, en Christus te plaatsen in de universaliteit van Zijn vleeswording".[6] Door een theologische bril bezien, "is het doel van de evolutie, dat God zichtbaar wordt in de wereld, en dat de wereld haar eindvoltooiing moet vinden, en moet worden verenigd in God".[7] Alleen dan is Gods Koninkrijk compleet. In het licht van Gods Verbond in Genesis 9, zal deze eindvereniging, deze voleinding der wereld, de hele schepping insluiten. Alhoewel deze was gericht tot de mens, eerst via de Vleesgeworden Meester en toen via Zijn discipelen, is het evangelie daarom ook een Blijde Boodschap voor de geschapen wereld. Want hoe moeten wij dan anders Romeinen 8 uitleggen?

Ook de schepping verlangt vurig naar de openbaring van Gods kinderen. Want zij

> is onderworpen aan een zinloos bestaan, niet omdat zij het zelf wil, maar door de wil van Hem die haar daaraan onderworpen heeft. Maar zij is niet zonder hoop, want ook de schepping zal verlost worden uit de slavernij der vergankelijkheid en delen in de glorierijke vrijheid van de kinderen Gods. Wij weten immers, dat de hele natuur kreunt en barensweeën lijdt, altijd door (Rom. 8, 19-22).

De florerende groei van de schepselen en van de schepping is de vervulling van de Blijde Boodschap, omdat "elk schepsel met de daaraan verbonden relaties in stand wordt gehouden door dezelfde bezielende Gever van leven; en zal bij de voleinding worden toegelaten tot de nieuwe hemel en de nieuwe aarde".[8] In haar boek *Creation and the Cross* (de schepping en het kruis), beschrijft Elizabeth Johnson, CSJ, Gods relatie met de schepping als een begeleidingsrelatie.

> Laten wij ons een beeld vormen van de schepping; het is niet moeilijk te zien, hoe zo'n begeleidingstheologie ook de natuurlijke wereld kan omvatten. De hedendaagse wetenschap heeft overvloedig aangetoond, dat alle onderdelen van de hele kosmos met elkaar verbonden zijn. Dankzij de evolutie van het leven, is de mens genetisch verwant aan alle levende soorten op onze planeet, en heel deze levende gemeenschap is samengesteld uit chemische materialen, afkomstig uit het puin dat is ontstaan door het opbranden van vorige generaties sterren. John Muir stelt daarom, dat "wanneer wij hier iets uit proberen te trekken, we dan zien dat dit vastzit aan al het andere in het universum". Wanneer een vroege christelijke hymne dus zingt dat Christus "de eerstgeborene is van de hele schepping" en "de eerste die van de dood is opgestaan" (Kol. 1, 15-18), dan zien we niet alleen de menselijke dood, maar ook de dood van de hele schepping, elke levende soort daarbij ingesloten.[9]

Juist door deze relaties en de onderlinge verbondenheid van de hele schepping, pleit Johnson voor een begeleidingstheologie, waarin wij worden bekeerd van een antropologische centraliteit tot een planetaire solidariteit.[10]

Het Koninkrijk van God, zoals geïnterpreteerd door de evolutionaire christelijke Genesis van Teilhard de Chardin en door Johnson's begeleidingstheologie, brengt een nieuw begrip van missie voort, welke zich richt op het oneindig universum, wat de behoefte onderkent aan een nieuwe ethiek, die ons aldus ontwikkelende missiegevoel ondersteunt en, door middel van een duidelijke verklaring, richting geeft.

Het scheppen van een evolutionaire ethiek

In het evolutionaire proces bedreigen pijn, dood en massa-uitsterving de noodzakelijke innovatie en de complexiteit van het leven. Bovendien, laten deze "natuurlijke rampen" een spoor van lijden achter op hun weg.[11] Maar in de praktijk is niet alle pijn, dood en uitsterving in de schepping het resultaat van evolutie; maar wel een bron hiervan, doch geen directe bron. Het zou kunnen zijn, dat de mens, de zogeheten pinakel van het evolutieproces, actief is betrokken bij de verwoesting van de kosmos, de moedwillige vernietiging van de geschapen wereld.

Enkele centrale gebeurtenissen:

- Gedurende de afgelopen 500 jaar, zijn 322 dierensoorten uitgestorven, hetgeen wetenschappers toeschrijven aan menselijke oorzaken.
- In september 2019 werden in het Amazonegebied ongeveer 1 miljoen hectaren bosgrond verbrand; bijna 121.000 van deze branden werden door mensen aangestoken, voornamelijk boeren die aldus landbouwgrond hebben aangewonnen.
- Na jaren van door klimaatsverandering veroorzaakte droogte, gingen in Australië in de herfst van 2019, en gedurende de eerste maanden van 2020, meer dan 6 miljoen hectaren in vlammen op, wat gelijkstaat aan de totale oppervlakte van

de staat West-Virginia. Blikseminslagen in deze droge gebieden veroorzaakten de meeste branden, en 24 personen werden gearresteerd wegens brandstichting.

- Een miljard dieren verloren hun leven in de vlammen, die de Australische staten New South Wales en Victoria troffen.
- Gedurende het jaar 2020 werden de Verenigde Staten getroffen door soortgelijke gebeurtenissen: in de staten Californië, Oregon en Washington werden ruim 2 miljoen hectaren verwoest door branden. In de tussentijd legden orkanen beslag op het 26-letterige Engelse alfabet. De orkaan "Delta" was de vierde grote storm die zowel Texas, Louisiana als Alabama trof. Zowel de branden als de orkanen werden veroorzaakt door de klimaatsverandering en het slechte menselijke beleid op dit gebied.

De onderzoekers en de wetenschappers hebben inderdaad gelijk wanneer zij vaststellen, dat wij leven in een nieuw geologisch tijdperk. De afgelopen 12.000 jaar leefden wij in het Holoceen, de geologische periode die aanving na de laatste ijstijd. Maar nu leven we, volgens de wetenschappers, in het Antropoceen, dat de geologische periode omvat, gedurende welke het menselijk handelen de planetaire systemen ging beïnvloeden. Sam Mickey vertelt ons, dat "het Antropoceen naar de mensen is vernoemd, omdat het de periode is, waarin de mens de Aarde ingrijpend verandert, en daarbij ook de chemische samenstelling van de Aardse atmosfeer (klimaatsverandering), en de samenstelling van het DNA (genetische verandering), waarbij niet-afbreekbaar plastic, schuimplastic en radioactieve materialen worden gestort en verspreid over de planeet".[12]

Naarmate ik dit onderzoek naar de implicaties van wetenschap en theologie vervolg, word ik uit mijn leefkuil geschut, en schaam ik mij voor mijn dromend activisme. Het nieuwe theologische denken, dat voortkomt uit nieuwe wetenschappelijke ontdekkingen, moest ons leiden naar nieuwe gedragswijzen. Met andere woorden, de theologie kan niet los worden gezien van de ethiek. Wat wij denken over God, moet gevolgen hebben voor ons handelen als kinderen van God. En de evolutionaire bioloog Julian Huxley zei hierover, dat het onze taak is om namens de kosmos te handelen:

> De mens vertegenwoordigt dat deel van de werkelijkheid waarin en waardoor het kosmisch proces tot bewustwording en inzicht komt. Het is onze hoofdtaak om deze bewustwording en dit inzicht te vermeerderen, en deze zo volledig mogelijk toe te passen, om aldus de richting van de gebeurtenissen te kunnen leiden.[13]

In het licht van dit evolutionaire bewustzijn (het voortschrijdend bewustzijn van onze plaats in de kosmos, en van onze wederkerige relatie met de hele schepping), moeten wij ons simpele en gangbare gedrag van "globaal denken en locaal handelen" overstijgen, om ons denken en handelen te kunnen gaan richten op, zoals Mickey het aangeeft, "de hele Aarde", waardoor wij onze inzet voor Gods Koninkrijk vergroten.

> Het denken aan heel de Aarde vraagt om gevaarlijke dromen over emancipatie, die zijn gevrijwaard van de verwoestende refreinen over onderwerping en onderdrukking. Het vraagt om een visie van een vredevolle, rechtvaardige en duurzame Aardse gemeenschap, voorzien van een participerende ecologische democratie.[14]

Misschien is de eerste stap van dit 'Aardse Geheel'-denken "het schenken van aandacht". De branden in het Amazonegebied, de droogte in Australië, de overstromingen in de Verenigde Staten, de orkanen in de Filippijnen, de vulkanische uitbarstingen in Nieuw-Zeeland, treffen niet alleen die volkeren en landen. Wij zijn zelf ook "die volkeren", en de onderlinge, wederkerige verbondenheid van de hele schepping betekent dat wij delen in al dit lijden. De woorden van de apostel Paulus bevatten nooit eerder zoveel waarheid: "Wij weten immers, dat de hele natuur kreunt en barensweeën lijdt, altijd door" (Rom. 8, 22).

Hoe ziet een ethiek van de nieuwe kosmologie en het evolutionaire bewustzijn

eruit? Hoe treden wij de dimensie van het 'Aardse Geheel'-denken binnen, na die eerste stap, "het schenken van aandacht"? Alhoewel hij een ander vocabulaire gebruikt, is dit precies de uitdaging die Paus Franciscus in zijn encycliek *Laudato Sì* noemt:

> Het is onze nederige overtuiging, dat het Goddelijke en het menselijke elkaar ontmoeten in het allerkleinste detail van het naadloze gewaad van Gods schepping, in het laatste spikkeltje stof van onze planeet ….. In dit universum, gevormd door open, met elkaar communicerende systemen, kunnen wij ontelbare vormen van relatie en participatie onderscheiden. Dit brengt ons tot de gedachte van een geheel dat openstaat voor Gods transcendentie, waarbinnen dit alles zich ontwikkelt. Geloof stelt ons in staat om de betekenis en de mysterieuze schoonheid van wat zich hierin ontvouwt, te interpreteren. Wij hebben de vrijheid om onze intelligentie toe te passen op dingen die zich positief ontwikkelen, of op het toevoegen hieraan van nieuwe ziektes, nieuwe oorzaken van lijden en reële achteruitgang. Dit schept de spanningen en drama's van de menselijke geschiedenis, waarin vrijheid, groei, redding en liefde kunnen bloeien, of ons kunnen leiden naar decadentie en wederzijdse vernietiging. Het werk van de Kerk probeert niet alleen iedereen te herinneren aan de plicht om te zorgen voor de natuur, maar moet tegelijkertijd en vooral, de mensheid beschermen tegen zelfdestructie.[15]

Deze encycliek werd goed ontvangen in oecumenische, interreligieuze en wetenschappelijke gemeenschappen, alhoewel niet al deze communiteiten erachter stonden. Toen de Amerikaanse president, Donald Trump, een ontkenner van de klimaatsverandering, in 2017 de Paus ontmoette, schonk deze laatste aan de president een door hem persoonlijk ondertekende kopie. De 192 pagina's tellende encycliek riep op tot "een brede culturele revolutie". James Martin, SJ, gaf een opsomming van tien betekenisvolle aspecten van dit document:

1. *Het spirituele perspectief maakt nu deel uit van de discussie over de omgeving:* "De encycliek baseert de discussie op een spiritueel perspectief, en nodigt anderen uit om naar het religieuze standpunt te luisteren, in het bijzonder naar de opvattingen over de schepping, als een heilige en waardevolle gave van God, die door alle mannen en vrouwen moet worden geëerbiedigd".
2. *De armen worden op onproportionele wijze getroffen door de klimaatsverandering:* "De Paus verklaart, dat de nadruk op de armen één van de centrale thema's is van de encycliek, en hij geeft vele betreurenswaardige voorbeelden van de gevolgen van klimaatsverandering, waarvan de 'negatieve effecten' vooral worden gevoeld door de bewoners van de ontwikkelingslanden.
3. *Minder is meer:* "*Laudato Sì* stelt tevens een diagnose over het 'extreme consumisme', waardoor mensen geen weerstand meer kunnen bieden aan de hen omringende marktplaatsen, zodat voor hen de Aarde volledig wordt uitgekleed, waardoor miljarden mensen blijven verkeren in armoede (N. 203)".
4. *De katholieke sociale leer schenkt nu ook aandacht aan de omgeving:* "Tegen hen die beweren dat de pauselijke encycliek over de omgeving geen werkelijk gezag uitstraalt, zegt Paus Franciscus, dat *Laudato Sì* wordt toegevoegd aan de sociale leer van de Kerk (N. 15)".
5. *Discussies over de ecologie kunnen worden gebaseerd op de Bijbel, en op de kerkelijke traditie:* "in een meesterlijk overzicht, analyseert Paus Franciscus het thema van de liefde voor de schepping in het Oude en Nieuwe Testament. Hij herinnert ons er bijvoorbeeld aan, dat God, in Jezus Christus, niet alleen mens werd, maar ook deel ging uitmaken van de natuurlijke wereld".
6. *Alles is onderling verbonden – inclusief de economie:* "Paus Franciscus verbindt de 'magische opvatting van de markt', die privileges verheft boven de gevolgen hiervan voor de armen, met het misbruik van de omgeving (N. 190)".

7. *Wetenschappelijk onderzoek van de omgeving moet worden geprezen en gebruikt:* "Net zoals de andere pauselijke sociale encyclieken vraagstukken analyseerden, zoals het kapitalisme, de vakbeweging en een eerlijke beloning, zo gaat *Laudato Sì* in op de kerkelijke leer en hedendaagse bevindingen afkomstig uit andere vakgebieden, zoals met name uit de wetenschap, om mensen aldus aan het denken te zetten over deze vraagstukken".
8. *Wijdverspreide onverschilligheid en egoïsme verergeren de problemen van de omgeving:* "In de wereld van *Laudato Sì,* is er geen ruimte voor egoïsme en onverschilligheid. We kunnen geen zorg dragen voor de rest van de natuur, 'wanneer het in onze harten aan tederheid, barmhartigheid en bezorgdheid voor onze medemens ontbreekt' (N. 91)".
9. *Een globale dialoog en solidariteit zijn nodig:* "De Paus roept 'alle mensen' op tot dialoog en debat over het 'gemeenschappelijk huis' (N. 62, 155). En een globale dialoog is ook nodig, omdat er 'geen gelijkluidende recepten' bestaan".
10. *Een verandering van hart is nodig:* "We kunnen onze harten doen ontwaken, en ons begeven en overgeven aan een 'ecologische bekering', waardoor wij het intieme

Het goede nieuws van God is, dat de Aarde en haar schepping een bemiddelaar hebben gekregen. En dat zijn wij.

verband ontdekken tussen God en alle wezens, en beter gaan luisteren naar de 'geween van de Aarde en het geween van de armen' (N. 19)".[16]

Zoals Amy Hereford, CSJ, opmerkt in *Beyond the Crossroads: Religious Life in the 21st Century*, gebruikt *Laudato Si'* vaak de uitdrukking "ons gemeenschappelijk huis", zowel als beeldspraak als in de werkelijkheid. Deze uitdrukking "wijst ons op de eenheid van heel de schepping, en de belangrijke band die alle wezens onderling hebben, als deelgenoten van een natuurlijke gemeenschap".[17] Uitgaande van het werk van wetenschappers en milieuspecialisten, schrijft Paus Franciscus:

> We hoeven alleen maar eerlijk te kijken naar de feiten, om te kunnen zien dat ons gemeenschappelijk huis ernstige schade heeft opgelopen. Door onze hoop, zijn wij altijd in staat om een uitweg te herkennen die de richting van onze stappen kan wijzigen, en ons tot het inzicht kan brengen, dat wij altijd iets kunnen doen om onze problemen op te lossen. Nog steeds zien we tekenen die aangeven, dat we een breekpunt hebben bereikt, welk samenhangt met een snelle reeks van veranderingen en verslechteringen; dit blijkt duidelijk uit omvangrijke natuurlijke rampen en de sociale en financiële crisis, want de wereldproblemen kunnen niet los van elkaar worden geanalyseerd en verklaard. Er zijn hoge risicogebieden en, afgezien van apokalyptische voorspellingen, is het hedendaagse wereldsysteem

> zeker onhoudbaar vanuit een aantal gezichtspunten, want wij denken niet meer na over de doelstellingen van de menselijke activiteit. "Indien wij de regio's van onze planeet onderzoeken, dan zien we meteen dat de mensheid Gods verwachtingen niet heeft gerealiseerd" [een citaat uit de "algemene audiëntie" van Paus Johannes Paulus II, op 17 januari 2001].[18]

Of wij het nu noemen "globaal denken" of "zorg voor ons gemeenschappelijk huis", het natuurlijk kwaad dat de evolutie en de schepping begeleidt, is zich aan het versnellen, en wordt vergroot door het om zich heen grijpende sociale en morele kwaad. Het is niet Paus Franciscus die ons oproept tot handelen, nee, de Aarde zelf roept daartoe op.

> Deze situaties hebben moeder Aarde, en alle verlaten mensen in deze wereld, ertoe aangezet om te roepen en te smeken om een andere koers. Nog nooit eerder, hebben wij ons gemeenschappelijk huis zo beschadigd als gedurende de afgelopen tweehonderd jaar. Maar toch zijn wij geroepen om instrumenten te zijn van God onze Vader, opdat onze planeet zal mogen voldoen aan Zijn wens, die Hij uitte op het moment dat Hij de Aarde schiep, overeenkomstig Zijn Plan van vrede, schoonheid en volheid.[19]

Gedurende de negentiende en twintigste eeuw was de opkomst van de apostolische congregaties van vrouwelijke religieuzen een rechtstreeks antwoord op crisissituaties die zich voordeden als gevolg van de industriële revolutie, en door immigratie, ziektes en oorlogen; het was een antwoord dat voortkwam uit een bijzondere theologie van het religieuze leven. Na tweehonderd jaar zijn onze theologische inzichten veranderd, en onze behoeftes verruimd, maar de wijze om aan die behoeftes tegemoet te komen, vragen nog steeds om toewijding, flexibiliteit en creativiteit. Paus Johannes Paulus II sprak bemoedigende woorden, toen hij zei: "Jullie kunnen niet alleen terugkijken op een glorieuze geschiedenis, en hierover vertellen, maar jullie hebben ook *een grote geschiedenis die nog moet worden voltooid*! Kijk naar de toekomst waarnaar de Geest u zendt om nog grotere dingen te doen".[20] Wij zijn nu geen bouwinstituties meer; we moeten ons gemeenschappelijk huis ordenen en opruimen. Niet om onze eigen zielen te redden, maar om de planeet te redden.

Een missie voor een onvoltooid universum

> Het religieuze leven moet groei in de Kerk bevorderen door haar capaciteit om mensen aan te trekken. De Kerk moet dus aantrekkelijk zijn. Laat de wereld ontwaken! Weest getuigen van een andere wijze om dingen te doen, om te handelen en om te leven! Het is mogelijk om anders in deze wereld te leven.[21]

Binnen de twee jaren na zijn ontmoeting met de leden van de Unie van Algemene Oversten (de USG), zou Paus Franciscus het Jaar van het Gewijde Leven (van 30 November 2014 tot 2 Februari 2016) in gang zetten, en zijn encycliek uitvaardigen over de leefomgeving (op 24 Mei 2015). Die tijdsplanning was niet toevallig.

> De encycliek bevat een uitnodiging aan de religieuzen om op respectvolle en moedige wijze een dialoog aan te gaan met andere personen van goede wil. De vruchten van het wetenschappelijk onderzoek en de bijdragen vanuit andere geloofstradities, kunnen onze pluralistische maatschappij brengen tot een consensus over een urgente noodzaak tot handelen. Het gemeenschappelijk goed kan worden bevorderd, doordat wij als religieuzen een stem geven aan de armen en aan de mensen die zich bevinden aan de rand van onze maatschappij. Door hun handelen zullen zij een profetische getuigenis kunnen geven van de waarde van interpersoonlijke communie en van de keuze voor een ecologisch verantwoorde relatie met de hele schepping.[22]

Met de encycliek *Laudato Sì,* wordt de missie van God, de missie van de Kerk en de missie van de religieuzen bewust verbonden met de zorg voor ons gemeenschappelijk

huis. Terwijl onder Paus Benedictus XVI, de missie was gericht op conversie en transmissie van het geloof, wordt onder Paus Franciscus de motivatie en het doel van deze missie gewijzigd.[23]

> Een duidelijkere omschrijving van de missie vereist, dat wij de God van alle schepping kennen. De motivatie van missie komt in de mens voort uit een kennis van hun ware identiteit, als wezens die God liefheeft, *als deelgenoten* van de schepping. Onze correctie van de missie moet dus voortkomen uit het "Boek van de Schepping".[24]

Zoals Dawn Nothwehr, OSF, schrijft, "is het een feit, dat het reddingsverhaal van de mens, volgens het Evangelie, in het welzijn van de mens en van de hele schepping voorziet".[25] Wat houden een missie van voltooiing en een evolutionair onvoltooid universum eigenlijk in? Wie of wat begeleiden en voltooien wij eigenlijk? Ons groeiend bewustzijn van onze plaats binnen de grotere geschapen wereld, verbreedt onze verantwoordelijkheid, waardoor onze zorg die voor de menselijke maatschappij overstijgt.

Wij voelen ons gedwongen om "globaal te denken", waardoor wij zien dat de uitbuiting en vernietiging van de Aarde directe gevolgen heeft voor de armen en voor de mensen die moeten leven aan de rand. In *Laudato Sì* merkt Paus Franciscus op, dat juist de armen het meeste te lijden hebben onder de beschadiging van ons gemeenschappelijk huis:

> Onder de hedendaagse omstandigheden in een globale maatschappij, die wordt gekenmerkt door ongerechtigheid en groeiende aantallen mensen die verstoken blijven van fundamentele mensenrechten, en mogen worden opgeofferd, wordt het principe van het gemeenschappelijk goed onmiddellijk, logischerwijs en onvermijdelijk een sommatie tot solidariteit en een voorkeursoptie voor onze allerarmste broeders en zusters. Deze optie impliceert de erkenning van alle implicaties van een universele bestemming van de Aardse goederen, maar dat vereist vóór alles, zoals ik in de Apostolische Exhortatie *Evangelii Gaudium* al ter sprake heb gebracht, waardering voor de immense waardigheid van de armen, bezien vanuit onze diepste overtuigingen als gelovigen. We hoeven alleen maar

om ons heen te kijken, om te kunnen zien, dat deze optie in onze hedendaagse tijd in feite een ethisch gebod is, om het gemeenschappelijk goed te kunnen realiseren (158).

Als apostolische congregaties, staan onze taken veelal in dienst van hen die in nood verkeren. Terwijl hij nadacht over de uitdagingen van *Laudato Sì*, erkende Timothy Scott, CSB, dat:

> religieuzen vaak leven en werken aan de periferie; op plaatsen waar het leefmilieu veelal verwoest is; in urbane sloppenwijken en op plaatsen waar veilig drinkwater en veilige openbare plaatsen ontbreken. Het internationale karakter van vele van onze communiteiten, betekent dat we ons bewust zijn van de bijzondere uitdagingen van het leven in de ontwikkelingsgebieden, waar de economische uitbuiting in overheersende mate aanwezig is. In eerste instantie, moeten we dit bewustzijn van het leven aan de rand van de maatschappij op de voorgrond plaatsen in onze eigen communiteiten, waarna we hieraan geleidelijk bekendheid gaan geven in onze bredere maatschappij.[26]

Het goede nieuws van God is, dat de Aarde en haar schepping een bemiddelaar hebben gekregen. En dat zijn wij.

Het charisma en de taken voor ons gemeenschappelijk huis

Het woord "charisma" komt van het Griekse woord *charis*, wat vaak wordt vertaald met "genade" of "gunst". We leren van Sint Paulus, dat we bij de doop de gaven ontvangen van de Heilige Geest. Deze zijn een soort 'afbetaling' om de volheid van het Koninkrijk Gods te bereiken. Paulus noemt dit ook wel "de vruchten", en deze omvatten de liefde, de vreugde, de vrede, het geduld, de vriendelijkheid, de goedheid, de trouw, de zachtheid en de ingetogenheid (zie: Gal. 5, 22). Alhoewel deze gaven verschillen, komen zij allen voort uit dezelfde Geest (zie: 1, Kor. 12, 14). Door de deugd van onze doop, bezitten wij ook een bijzondere genade of charisma, welk ons is gegeven door de Geest. Laten wij echter niet de weg volgen van de Korintiërs, die erover discussieerden 'wie van hen de "beste" charismatische gaven bezat'. Paulus herinnert ons eraan, dat de spirituele gaven zijn bestemd voor het welzijn van het geheel (zie: 1Kor. 12, 1-11–14, 14-25).

Gedurende de geloften, wordt aan onze bijzondere gaven het corporatieve charisma van onze congregaties toegevoegd, een charisma dat niet exclusief is bestemd voor onze communiteit, maar dat wij herkennen, en op diepgaande wijze deel uitmaakt van onze identiteit. Aan dit charisma wijden wij ons toe, en niet aan de specifieke en functionele uitdrukkingsvormen van het charisma. Of, zoals Paus Franciscus ons adviseert: "Wij moeten ….. het charisma van onze congregatie versterken, zonder dit te verwarren met het apostolisch werk dat wij uitvoeren. Het eerste blijft, terwijl het tweede voorbijgaat. Het charisma ….. is creatief, altijd op zoek naar nieuwe paden".[27] Ondanks onze afname door leeftijd en onze afname in aantal, het afstoten van institutionele taken, en de sociale omwenteling die zich afvraagt of godsdienst nog wel nodig is, gaat het apostolische religieuze leven toch verder. Terwijl hij het Jaar van het Gewijde Leven overdacht, merkte de emeritus-bisschop van Limerick, Donal Murray, het volgende op:

> Het onderliggende charisma gaat voort, ook wanneer bepaalde taken niet meer zo diepgaand, zoals eerder, kunnen worden behartigd, of niet meer nodig zijn. Als dat gebeurt, dan moeten we terugkijken naar onze basis, onze wortels, om ons vervolgens af te kunnen vragen: wat zou het charisma in de hedendaagse tijd van ons kunnen vragen?[28]

Zoals Murray ons suggereert, is het nu juist onze uitdaging om ons erfgoed met passie in de hedendaagse tijd te plaatsen, en daar uit te dragen.

Dit betekent, dat wij moeten geloven, dat dezelfde Christus, dezelfde Geest, dezelfde roeping, die onze voorgangers heeft geïnspireerd, ons nu oproept om

> wakker en waakzaam te zijn. De gaven en de charisma's die aan de basis stonden van Uw instituten van het gewijde leven, leven ook vandaag, en worden gevoed door dezelfde kracht van dezelfde Geest, die hen toendertijd hun ogen opende.[29]

Inderdaad, de Geest is actief, en zoals Paulus de Korintiërs bemoedigde met de woorden, dat hun individuele gaven bestemd waren voor het welzijn van het geheel, zo moeten ook de charisma's van de individuele congregaties worden samengebracht voor het welzijn van ons gemeenschappelijk huis.

Het overschrijden van de grenzen van de congregaties

Hoe kunnen wij, vervuld van al deze charisma's, als religieuzen, hopen bij te dragen aan de realisering van Gods Koninkrijk, nu de uitdagingen zo ontmoedigend zijn geworden, de kosten te hoog, en onze aantallen te klein? Jezus lijkt op onze vraag te anticiperen in een inzichtelijke parabel: "'Waarmee zal Ik het Rijk Gods vergelijken? Het gelijkt op gist, die een vrouw in drie maten bloem verwerkte, totdat deze in hun geheel gegist waren'" (Lc. 13, 20-21: zie ook: Mt. 13, 33). We zijn geen voetsoldaten meer van de Kerk, een leger van zusters en broeders, dat studenten in de klassen van de parochies begeleidt. We hoeven dit ook niet te zijn. Wij zijn eerder het gist, zoals ons in de parabel wordt uitgelegd. En omdat gist moet worden gemengd met bloem, moeten wij onze krachten met die van anderen verenigen. Toen hij sprak over het Jaar van het Gewijde Leven, verklaarde Paus Franciscus:

> Ik hoop ook op een groei van de communie tussen de leden van verschillende instituten. Zou dit jaar voor ons een gelegenheid kunnen zijn om de grenzen van onze afzonderlijke instituten, op een moediger wijze dan tot nu toe, te overschrijden, om samen te gaan werken, op locaal en globaal niveau, waarbij wij ons gaan richten op vormingsprojecten, evangelisatie en sociale activiteiten? Dit zou jullie profetische getuigenis effectiever maken. De communie en de ontmoeting tussen verschillende charisma's en roepingen kunnen een nieuw pad van hoop openen. Niemand draagt, gescheiden van de anderen, bij aan de toekomst, alleen maar door middel van zijn of haar inzet. Wij dragen bij aan de toekomst als onderdeel van een ware communie, die voortdurend openstaat voor ontmoeting, dialoog, aandachtig luisteren, en onderlinge bijstand. Zo'n communie vaccineert ons voor de ziekte van de zelfgenoegzaamheid.[30]

De samenwerking tussen religieuze instituten is niet nieuw. De Vormingsconferentie voor Zusters, de voorloper van de Religieuze Vormingsconferentie, werd opgericht in 1954, om te kunnen verzekeren dat de zusters goed werden voorbereid op hun taken. In navolging van het Tweede Vaticaanse Concilie, kwam er een opmerkelijke samenwerking tot stand tussen mannelijke religieuze communiteiten, wat leidde tot de oprichting van de Katholieke Theologische Unie van Chicago en de Theologische Unie van Washington DC, waaruit theologische scholen voortkwamen, die tevens praktijkgericht waren, en voor vele congregaties dienstbaar zijn geweest. In de tachtiger jaren bestond er samenwerking tussen meerdere noviciaten en hun programma's. Hierdoor overschreden een aantal nieuwe leden toen al de grenzen tussen congregaties. En in de jaren negentig richtte een met het volk verbonden groep zusters, die allen onder de vijftig waren, de organisatie "Giving Voice" op, om via hen een stem te geven aan het volk. Zij verklaarden hun doelstellingen als volgt:

> Wij proberen onze roepingen te ervaren en te wortelen in de charisma's van onze congregaties, alsmede in Gods hoop en vertrouwen in de toekomst van het religieuze leven. Wij proberen ons met elkaar te verbinden om onze toewijding te versterken, onze trouw aan het religieuze leven te verdiepen, connecties te koesteren die onze roepingen ondersteunen, en wegen te scheppen om het religieuze leven voort te kunnen zetten, nu en in de toekomst.[31]

Het verenigen van onze krachten en onze hulpbronnen heeft geleid tot initiatieven van gerechtigheid voor het aanpakken van endemische en globale kwesties, zoals de mensenhandel, de immigratie en de aantasting van het milieu. De meeste pogingen die werden gedaan om deze problemen op te lossen, kwamen voort uit antwoorden die werden geformuleerd op geconstateerde noden en behoeftes van het volk.

In 2009 vormde Talitha Kum een internationaal netwerk van religieuze congregaties in 70 landen, om de gezamenlijke initiatieven en activiteiten te coördineren tegen de mensenhandel. Op dezelfde wijze, werd zuster Margaret Nacke aangegrepen door "de miljoenen levens die werden gereduceerd tot koopwaar, tot slavernij en tot een leven in een wereld van duisternis, vanwege het egoïsme en de hebzucht van hen wier levens zelf ook in duisternis verkeren, zonder enig waar licht".[32] In 2013 stond zij aan de basis van de oprichting van de organisatie "US Catholic Sisters Against Human Trafficking (USCSAHT)" (De katholieke zustersorganisatie van de Verenigde Staten tegen de mensenhandel), wat een samenwerkend, op ons geloof gebaseerd, netwerk is dat vorming en ondersteuning (om te kunnen overleven) aanbiedt, en zich inzet voor getuigenis en bemiddeling voor gerechtigheid in deze wereld van moderne slavernij.[33]

Op dezelfde wijze klampen duizenden ontheemde asielzoekers op onze wereld zich vast aan een zeldzame reddingsboei van menselijk respect. Toen Paus Franciscus in 2015 een virtuele audiëntie gaf, maakte hij kennis met zuster Norma Pimentel, een Missiezuster van Jezus, die een ontmoetingscentrum runt bij de Heilig Hart Kerk in McAllen, in Texas (VS), en de uitvoerend directrice is van de Katholieke Werken van Barmhartigheid in de Rio Grande Vallei. Nadat hij naar de verhalen van de moeders en de kinderen in dit centrum had geluisterd, vroeg Paus Franciscus om met Zr. Norma te mogen spreken. "Ik wil u danken", zei Franciscus, "en via u dank ik alle zusters van de religieuze ordes in de Verenigde Staten voor het werk dat zij hebben verricht, en dat jullie nog altijd verrichten in de Verenigde Staten. Het is bijzonder. Ik feliciteer jullie hiermee. Blijft moedig. Ga hiermee verder".[34]

Dat ene moment van pauselijke bevestiging kwam gedurende de overrompelende golf niet begeleide minderjarigen, afkomstig uit Centraal-Amerika, waarmee men daar werd geconfronteerd vanaf 2014. Zuster Norma en andere werkers langs de grens, deden een urgente oproep voor vrijwilligers, en deze oproep, die zich overal verbreidde, bereikte de Leiderschapsconferentie van Vrouwelijke Religieuzen (de LCWR-Leadership Conference of Women Religious). Nadat deze oproep om vrijwilligers en fondsen werd uitgevaardigd, voor de opvangcentra bij de grens tussen de Verenigde Staten en Mexico, hebben meer dan duizend religieuzen hierop geantwoord.

Het Migrantenproject op Sicilië, dat werd gelanceerd bij gelegenheid van het vijftigjarig jubileum (1965-2015) van de Internationale Unie van Algemene Oversten (UISG), heeft sindsdien drie intercongregationele, internationale en interculturele communiteiten gesticht, waarvan de zusters "een brug zijn geworden tussen de migranten die op de wal van Sicilië aankomen, en de locale bewoners van het gebied, om aldus een ware integratie tot stand te brengen". De projectcoördinatrice, Zr. Elisabetta Flick, gaf hierop het volgende commentaar:

> Wij gaan op weg, waarbij wij de rijkdom van het luisteren naar de noden respecteren, om vervolgens, samen met onze locale partners, een 'ad hoc' project op te kunnen bouwen, dat de rechten en de waardigheid respecteert van hen die in ons land arriveren. Wij willen er op een geloofwaardige wijze van getuigen, dat het voor verschillende culturen, nationaliteiten en taalgroepen mogelijk moet zijn om samen te leven, wanneer wij zijn verenigd in één gemeenschappelijke missie, en worden bewogen door één Geest, die in ieder van ons en in de hele wereld handelt en aanwezig is.

Terwijl deze samenwerking van zusters, ten behoeve van de armen en de mensen aan de rand, onmiddellijk tegemoet komt aan urgente noden, bestaan er andere

samenwerkingsverbanden die meer kijken naar de lange termijn. Op 18 juni 2020 vierden we de vijfde verjaardag van *Laudato Sì*, en een nieuw initiatief om een duurzame ontwikkeling te bevorderen, werd aangekondigd – niet door de initiatiefnemers van één van de 500 geluk-(en winst-)zoekende bedrijven in dit vakgebied, maar door zestien Amerikaanse congregaties van Dominicaanse zusters, die een samenwerkingsverband aangingen met de firma Morgan Stanley, om aldus nieuwe investeringsfondsen te vormen, gericht op het tegengaan van klimaatverandering, en die tevens waren bedoeld om wereldwijd gemeenschappen bij te staan, die hiervan de grootste risico's zullen ondervinden. "De zusters stelden in 2018 46,6 miljoen dollar beschikbaar voor deze fondsen, die door hieraan toegevoegde kapitaalinvesteringen inmiddels zijn uitgegroeid tot 130 miljoen dollar. Dit geld is bestemd voor globale projecten die zijn gericht op het bestrijden van klimaatsverandering en op het realiseren van de Duurzame Ontwikkelingsdoelstellingen van de Verenigde Naties".[35]

Dit initiatief van de klimaatfondsen is een "fundamenteel antwoord" op de oproep van Paus Franciscus in *Laudato Sì*. Zoals de Dominicaanse zuster Elise Garcia, OP, reeds opmerkte, is "de voorkeur van Paus Franciscus voor een geïntegreerde benadering voor de bestrijding van de armoede, waarbij de waardigheid van de mensen, die verstoken blijven van privilège's, wordt hersteld, en tevens de natuur wordt hersteld, precies datgene wat deze klimaatfondsen willen realiseren".[36]

Paus Johannes Paulus II verklaarde, dat "wij nog een grootse geschiedenis moeten voltooien".[37] Initiatieven, zoals "de Katholieke Zusters van de Verenigde Staten tegen de Mensenhandel" en "Talitha Kum" van de UISG, de gezamenlijke inzet voor emigranten en immigranten, en de klimaatfondsen, tonen aan dat wij door onze gezamenlijke inzet creatief bijdragen aan Gods Koninkrijk, en daardoor die "grootse geschiedenis" reeds nu al samen beleven.

Conclusie

Als Dominicaanse zusters uit Sinsinawa, zijn wij dol op het aanroepen van onze stichter, de eerbiedwaardige Pater Samuel Mazzuchelli, OP, die op het volgende aandrong: "Laten wij gaan naar elke plaats waar het werk groots is en moeilijk, maar waar wij met de hulp van Hem die ons zendt, de weg kunnen openen naar het Evangelie!" Maar in deze eenentwintigste eeuw, zijn wij er als apostolische congregatie, zoals jullie, niet altijd zeker van, naar welke van de talrijke "plaatsen" wij moeten gaan.

Ongeveer vijf decennia geleden, had een novice een vrij goed beeld van wat hij of zij na de eeuwige geloftes zou gaan doen. Maar toen kwamen het Tweede Vaticaanse Concilie, de Burgerrechtenbeweging, en de wijd verspreide globale culturele veranderingen. Het takenpakket wat congregaties veelal reeds vanaf hun stichting vervulden, was kenmerkend voor hun identiteit, en dit werd vaak verward met hun charisma. Naarmate minder leden hun functies vervulden in gesubsidieerde instituties, begonnen vele religieuzen zich bijvoorbeeld af te vragen: "Wie zijn wij nog, wanneer we geen les meer kunnen geven?" Nadenkend over haar roeping in de periode na het Tweede Vaticaanse Concilie, geeft de Benedictijnse zuster Joan Chittister ons een bruikbaar hulpmiddel: "De nieuwe visie vertelt ons, dat religieuzen niet zijn geroepen om arbeidskrachten te zijn; zij zijn het gist, een zorgzame en roepende aanwezigheid die zich snel naar nieuwe noden verplaatst".[38] De missie van de congregatie is breder dan de functionele uitdrukking van die missie.

En die missie – verkondigde Jezus van Nazaret, en ná Hem de Kerk – is om te werken aan de realisering van Gods Koninkrijk. Juist omdat we leven in een onvoltooid universum, blijft het Rijk van God het doel aan de horizon waarnaar wij verlangen. Het langzame werk van de evolutie bevestigt ons, dat wij op weg zijn naar het Omega Punt, de vereniging van heel de schepping met de Schepper. Een opkomende visie van missie en van taakvervulling in en voor een onvoltooid universum, volgt een eigen tijdlijn. Maar de werkelijkheid van de dood en van het lijden, als gevolg van de evolutie, en als resultaat

van de menselijke zonde, herinnert ons eraan dat er werk moet worden gedaan. Ook vandaag.

Ons begrip van kosmologie, evolutie en theologie zou invloed kunnen hebben op het waarom, hoe en wat van ons takenpakket; Maldari noemt dit: "het menselijk werk met de energie van de Heilige Geest".[39] Het "waarom" wordt dus niet langer beperkt door menselijke zorgen. De oproep van Paus Franciscus om het "gemeenschappelijk huis" te bewaken en te bewaren, daagt ons uit om de dageraad van het Rijk van God met andere ogen te bekijken. *Laudato Sì* wordt een handvest dat onze inspanningen een andere richting opstuurt, zodat de missie zich verplaatst van een puur antropocentrische zorg voor evangelisatie naar een conversie en inclusieve kosmische voltooiing, en naar een zorg en bemiddeling voor heel de schepping. Het "hoe" van ons takenpakket is direct verbonden met het bijzondere charisma, dat onze congregatie heeft ontvangen van de Heilige Geest, een charisma dat wij aanschouwen in onze stichters en stichteressen, maar ook in onze hedendaagse leden, wanneer wij naar hen kijken. We zouden ons derhalve af moeten vragen: "Hoe kan ons charisma in dienst worden gesteld van heel de schepping?" En met dat antwoord moeten we onze functionele activiteiten vergelijken.

Tenslotte, kan de vraag "wat moeten wij doen" beter worden vervangen door de vraag "wat behoren wij te doen". Individuele congregaties kunnen het zich niet meer permitteren om alleen te handelen. Misschien zijn de demografische en institutionele afname's simpele tekenen, dat onze taken in een opkomend universum samen moeten worden verricht met anderen. De integriteit van heel de schepping herinnert ons er zeker aan, dat wij het meest effectief zijn, wanneer wij maximaal met elkaar zijn verbonden. Wanneer wij beschouwen op welk punt de missie van God, de charisma's van onze congregaties, en de noden van ons gemeenschappelijk huis elkaar raken, dan vinden wij het antwoord op de vraag, "waarom, hoe en wat moeten wij (het) doen?" in een opkomend universum.

Meer info: https://bit.ly/ForAllTheEarth

1 Elizabeth A. Johnson, Creation and the Cross: The Mercy of God for a Planet in Peril (Maryknoll, NY: Orbis Books, 2018), 165.
2 Dianne Bergant, A New Heaven, A New Earth: The Bible and Catholicity (Maryknoll, NY: Orbis Books, 2016), 10.
3 Johnson, Creation and the Cross, 182.
4 Barbara E. Bowe, Biblical Foundations of Spirituality: Touching a Finger to the Flame (Lanham, MD: Rowman & Littlefield, 2017), 132, 142.
5 Pierre Teilhard de Chardin, The Phenomenon of Man (New York: Harper & Row, 1961), 262.
6 Ilia Delio, Making All Things New: Catholicity, Cosmology, Consciousness (Maryknoll, NY: Orbis Books, 2015), 94.
7 Delio, 96.
8 Dawn M. Nothwehr, "For the Salvation of the Cosmos: The Church's Mission of Ecojustice," Internatio nal Bulletin of Mission Research 43 (2019): 75.
9 Johnson, Creation and the Cross, 159.
10 Johnson, xiii.
11 Terwijl "natuurlijke rampen" deel uitmaken van de theologie, moet er niet van worden uitgegaan, dat de natuur zelf ons wil treffen, maar dood en verwoesting kunnen wel natuurlijke oorzaken hebben.
12 Sam Mickey, Whole Earth Thinking and Planetary Coexistence (New York: Routledge, 2016), 6.
13 Julian Huxley, Religion without Revelation (London: Max Parrish, 1959), 236.
14 Mickey, Whole Earth Thinking, 147.
15 Pope Francis, On Care for our Common Home (Laudato Si'), 9, 79.
16 James Martin, SJ, "Top Ten Takeaways from 'Laudato Sì'", America (June 18, 2015), https://www.america magazine.org/faith/2015/06/18/top-ten-takeaways-laudato-si
17 Amy Hereford, CSJ, Beyond the Crossroads: Religious Life in the 21st Century (Maryknoll, NY: Orbis Books, 2019), 2.
18 Laudato Si', 61.
19 Laudato Si', 53.
20 Pope John Paul II, Vita Consecrata, 110.
21 Pope Francis, Papal meeting with USG, November 29, 2013.
22 Timothy Scott, CSB, "Laudato Si' and Vowed Religious," Canadian Religious Conference Bulletin (Fall 2015): 4.
23 William P. Gregory, "Pope Francis' Effort to Revitalize Catholic Mission," International Bulletin of Mission Research 43 (2019): 7–19.
24 Nothwehr, "For the Salvation of the Cosmos," 68.
25 Nothwehr, 70.
26 Scott, "'Laudato Si' and Vowed Religious."
27 Pope Francis, Meeting with the USG, November 29, 2013.
28 Donal Murray, "Glorious and Unfinished—the Year of Consecrated Life," The Furrow 66 (2015): 316.
29 Murray, 314.
30 Pope Francis, "Apostolic Letter to All Consecrated People on the Occasion of the Year of Consecrated Life," II.3.
31 Voor meer informatie, raadpleeg: https://giving-voice.org/mission-vision
32 Peace and Earth Blog, "A Call to Be Light-Bearers," blog entry by Sister Margaret Nacke, CSJ, December 16, 2016, http://saccvi.blogspot.com/2016/12/a-call-to-be-light-bearers.html
33 Raadpleeg voor meer informatie: https://sistersagainsttrafficking.org
34 Teri Whitcraft, "Pope Francis to Texas Nun Norma Pimentel: 'I Love You All Very Much,'" ABC News (September 4, 2015), https://abcnews.go.com/US/pope-francis-texas-nun-norma-pimentel-love/ story?id=33517481
35 Brian Roewe, "Dominican Sisters Commit $46 Million to Seed New Climate Solutions Funds," National Catholic Reporter (June 18, 2020), https://www.ncronline.org/news/earthbeat/dominican-sisters-com mit-46-million-seed-new-climate-solutions-funds
36 Roewe.
37 Pope John Paul II, Vita Consecrata, 110.
38 Joan D. Chittister, "No Time for Tying Cats," in Midwives of the Future: American Sisters Tell Their Story, ed. Ann Patrick Ward (Kansas City, MO: Leaven, 1985), 19.
39 Donald C. Maldari, SJ, Christian Ministry in the Divine Milieu: Catholicity, Evolution, and the Reign of God (Maryknoll, NY: Orbis, 2019), 46.

NAAR EEN CULTUUR VAN VEILIGSTELLING: EEN KOERSVERANDERING.

DE OMSCHRIJVING VAN DE CULTUUR VAN CUNNINGHAM ALS LEESSLEUTEL VOOR EEN CULTUUR VAN VEILIGSTELLING

Dr. Angela Rinaldi

Angela Rinaldi bezit een doctoraat in de sociale leer van de Kerk en in de maatschappelijke ethiek, dat zij verkreeg aan de faculteit van sociale wetenschappen van de Pauselijke Gregoriaanse Universiteit te Rome. Zij is de auteur van de volgende boeken: 1) Een migratie geeft hoop. De niet-begeleide minderjarigen in Italië (Mimesis, 2020); 2) Hacia una Iglesia que proteja a los más pequeños (PPC, 2020); 3) Aan de zijde van de kleintjes. De Kerk en het misbruik (La Meridiana, 2018). Van 2014 tot 2017 werkte zij samen met het Centrum voor de Bescherming van Minderjarigen (PUG), als onderzoeksassistente, en van 2018 tot 2021 als Online Onderwijsadministrator.
Vanaf 1 september 2021 is het Centrum voor de Bescherming van Minderjarigen van naam veranderd. Het vormt nu het Instituut voor Antropologie van de PUG (Pauselijke Gregoriaanse Universiteit, voornoemd), wat zich bezighoudt met interdisciplinaire studies over de waardigheid en de zorg van kwetsbare personen. In dit nieuwe instituut werd Angela Rinaldi aangesteld als vaste docente en verantwoordelijke voor het docentencorps van de cursussen (in aanwezigheid), voor het behalen van het diploma en het licentiaat in de Engelse taal.

Origineel in het Italiaans

Inleiding

Het fenomeen van het misbruik van minderjarigen in de Kerk, en in de maatschappij in het algemeen, raakt nog steeds de gelovigen en de publieke opinie, waarbij het geloof van de personen die deel uitmaken van het volk van God, vaak ter discussie wordt gesteld.

Nu, jaren na de ontdekking van het eerste misbruikgeval, verwondt de plaag van het misbruik nog steeds de kerkelijke contexten, alhoewel de weg die moet leiden naar een geleidelijke, maar consistente verbetering, allang is ingeslagen.

Wat wij hier zouden willen onderstrepen, is het belang van een echte structurele verandering in de Kerk en in de maatschappij, en dus van de personen die daarvan deel uitmaken, waarbij wij enkele punten van overweging willen aanbieden, die in bijzondere contexten verder verdiept zullen moeten worden.

Het gaat hier niet over de wens om minderjarigen en kwetsbare personen te beschermen, om redenen van barmhartigheid of opgelegd van boven, maar over het opzetten van een gevestigd systeem, dat deze breekbare groep écht beschermt.

Ons doel is, het omschrijven van enkele elementen die nuttig zijn voor de overdenking, en deze dan vervolgens te plaatsen en te beschouwen in een systeem, dat we de *cultuur van de Veiligstelling* zouden kunnen noemen, een *cultuur van waarborging*,

die het opleggen impliceert van een daadwerkelijk duurzame wijze van denken en handelen, die is gericht op de bescherming van minderjarigen en kwetsbare personen.

De cultuur: principes en normen

Om een duidelijk paradigma te kunnen presenteren, waarin voor de verschillende afzonderlijke culturen gemakkelijk toegankelijke gemeenschappelijke interpretatiesystemen worden gehanteerd, kunnen we verwijzen naar de definitie van cultuur van Myrna Cunningham, oud-presidente en huidig lid van het Permanente Forum van de Verenigde Naties voor vraagstukken over de inheemse bevolking: "De cultuur is een actief proces, via hetwelk menselijke groepen antwoorden op hun eigen collectieve behoeftes, en dit omvat tevens de taal, het gedrag, de waarden, de normen en de instituties; en verder de persoonlijke en collectieve herinneringen die zin geven, zonder welke het menselijk bestaan niet mogelijk zou zijn, de kennis en de menselijke capaciteiten [...]. De cultuur en de taal zijn de primaire voedingsbodem van waaruit de generaties hun hedendaagse stimulansen ontvangen, en waarin zij de voorouderlijke relaties vernieuwen".[1]

Wanneer wij alleen maar kijken naar de oppervlakte van een cultuur, is het al mogelijk te begrijpen hoe diep de wortels hiervan gaan, en dat in het leven van elke persoon, zowel wat betreft zijn individualiteit, als wat betreft het collectieve beeld waarvan hij deel uitmaakt.

Maar om een cultuur dieper te kunnen doorgronden, is het beter om hiervoor enkele elementen te analyseren.

Op de eerste plaats is de cultuur een actief proces: dit betekent, dat deze niet bestaat uit gelijkvormige monolieten, maar steeds aan veranderingen onderhevig is: een cultuur, zouden we kunnen zeggen, ontwikkelt zich en verbetert zich.

Via de cultuur, antwoorden personen en groepen op hun eigen behoeftes: er bestaan diverse elementen die deel zijn gaan uitmaken van een cultuur, en die behulpzaam kunnen zijn bij openstaande en destabilerende culturele kwesties. Alles wat deel uitmaakt van een cultuur, manifesteert zich in het sociale, economische en politieke leven van een samenleving, zegt Cunningham. Daar komt nog bijvoorbeeld bij, dat daar waar gebeurtenissen optreden, die het evenwicht van een bepaalde culturele groep verstoren – we zouden hierbij kunnen denken aan de schandalen die zijn ontstaan na de ontdekking van de gevallen van misbruik - de cultuur hierop reageert door de aanstichters van die gebeurtenissen te herinneren aan de waarden en aan de normen waarop de cultuur is gebaseerd, zodat zij, zo mogelijk, kunnen worden teruggeleid naar de positieve weg.

Verder impliceert de cultuur waarden, normen, en instituties, en ook herinneringen, kennis en menselijke capaciteiten. Op dat punt verdiept zich de discussie. We zouden de elementen die hier worden opgesomd in drie grote gebieden kunnen onderverdelen: principes en waarden, normen, en houdingen. De waarden zijn de opvattingen waar men ingevolge de cultuur aan gelooft, en die verwijzen naar het ideaal of het wenselijke,[2] en op basis waarvan men handelt; het gaat over uitdrukkingsvormen, die elke bijzondere cultuur creëert: bijvoorbeeld "elk kind bezit zijn of haar waardigheid". In deze opvatting, is het uitgangsprincipe, dat de waardigheid van elke persoon op de eerste plaats staat, en met name die van het kind, terwijl de impliciete oproep om deze waardigheid te erkennen, overeenstemt met onze opvatting van het begrip "waarde". Het gaat hier over een culturele waarde, omdat deze voortkomt uit datgene wat de cultuur voorschrijft met

betrekking tot een bijzonder principe en aan het subject waarnaar wordt verwezen. Niet in elke cultuur vertegenwoordigt de bovenvermelde uitdrukkingsvorm een waarde, en dus niet in elke cultuur geeft men prioriteit aan de erkenning van de waardigheid van het kind.

De normen betreffen het geheel van wetten en voorschriften, die gevolgd moeten worden om de samenleving te laten functioneren, in termen van sociale en interpersoonlijke vrede: bijvoorbeeld, de zin "kinderen moeten beschermd en bevoogd worden", kan worden beschouwd als een algemene culturele norm, die niet altijd op schrift is gesteld, maar wel geldig is, alhoewel dit niet het geval is in alle culturen. Deze normen bestaan dus uit geschreven en niet geschreven normen. Deze laatstgenoemden worden mondeling doorgegeven.

Wanneer wij spreken over houdingen, verwijzen wij naar de culturele opvattingen die leiden tot alle houdingen die elke persoon in het dagelijks leven aanneemt om aan de voorschriften van de eigen cultuur te kunnen voldoen. We zouden kunnen zeggen, dat de dynamiek van elke cultuur zich juist rond dit element afspeelt, en dus ook elke verandering of verbetering die in deze culturen worden aangebracht. Dat betekent dus, dat de menselijke personen die binnen de sociale structuur van een cultuur handelen, de macht bezitten om de samenleving van de cultuur te veranderen: zij brengen dus zelf voortdurend cultuur voort, en wat zij voortbrengen, maakt vervolgens weer deel uit van het dagelijks leven van alle anderen.[3]

Wanneer wij spreken over een spraakmakend fenomeen, als het misbruik van minderjarigen en van kwetsbare personen, dan is het noodzakelijk om enkele basisprincipes te vermelden, op basis waarvan in elke afzonderlijke cultuur het optreden hiervan op betere wijze kan worden voorkomen.

Op de eerste plaats het principe van de waardigheid van de menselijke persoon. Eerst moet hierover worden gezegd, dat dit verwijst naar de natuur van elke man, vrouw en kind, en dus niet kan worden gebruikt voor de uiterlijke kenmerken van de persoon: het gaat over de intrinsieke waarde die elk menselijk wezen bezit, omdat hij is geschapen naar het beeld van God, en ook als persoon. Over deze waarde spreekt niet alleen de katholieke leer (de pastorale constitutie *Gaudium et spes* van het Tweede Vaticaanse Concilie besteedt hier zelfs een heel hoofdstuk aan (n. 12-23)), maar ook de filosofie en de humanistische ethiek. Zo geloofde, bijvoorbeeld, ook Kant in die intrinsieke waarde van de menselijke persoon, ingevolge waarvan niemand mocht worden verhandeld, worden behandeld als een voorwerp, of puur worden gereduceerd tot een middel.[4]

Alhoewel de epistemologische fundamenten verschillen, gaan zowel de katholieke leer als de humanistische ethiek uit van dit gezamenlijk erkend principe, waardoor elke persoon zijn eigen waarde heeft, welke niet kan worden genegeerd. Deze komt in elke dimensie van de menselijke natuur naar boven: in de relaties, en in de substantiële gelijkheid tussen personen, ongeacht hun geslacht, kleur of leeftijd, ongeacht hun zonden, vrijheid of intelligentie, en ongeacht hun geweten of hun macht.

Een ander basisprincipe is dat van de solidariteit, het liefdevolle gevoel ten aanzien van de ander, dat elk menselijk wezen ertoe aanzet – of zou moeten aanzetten – om te handelen voor het goede van, wat de katholieke leer noemt, "de naasten". Dit principe is sterk verbonden met het subsidiariteitsbeginsel, wat de geneigdheid impliceert ten aanzien van de ander, tot erkenning en acceptatie van zijn of haar vrijheid en ontplooiing. Het gaat hier over twee principes die, zoals Johannes Paulus II zegt, niet mogen worden gereduceerd tot assistentialisme (wat solidariteit is zonder subsidiariteit), of tot een houding om anderen als middel of instrument te zien (subsidiariteit zonder solidariteit),

maar die elk menselijk wezen ertoe moeten brengen om de ander te zien als zijn of haar gelijke, dan wel als beeld van Christus.[5] Bovendien, vertelt ons Johannes Paulus II, openen deze twee principes de weg naar de ontwikkeling, en vormen zij een heilzaam middel tegen, wat hij noemt, de "structuren van het kwaad", welke de grondslag vormen voor het zondig gedrag van elk menselijk wezen, en zijn "verbonden met de concrete handelingen van personen":[6] Het zijn structuren, die zich ontwikkelen, en in strijd zijn met de houding die de Kerk de laatste jaren heeft aangenomen, een houding die juist was gericht op verbetering van de preventie.

Een ander principe dat in dit kader van belang zou kunnen zijn, betreft ook een menselijke houding: de persoonlijke en sociale verantwoordelijkheid.

Omdat het hier ook een basisprincipe betreft, zou deze verantwoordelijkheid eenieder moeten inspireren tot een positieve uitoefening van het gezag, en omdat het

tevens een houding betreft, wordt hiermee ook de wijze omschreven waarop de eigen macht moet worden uitgeoefend. Op dit punt, volgt nu een citaat van Paus Franciscus uit *Laudato Sì*: "De christenen over de hele wereld zijn geroepen om de tuin van de wereld "te verbouwen en te verzorgen". Terwijl "verbouwen" ploegen en bewerken betekent, betekent "verzorgen" beschermen, bekommeren, behoeden, bewaren en bewaken. Dat impliceert een relatie van wederkerige verantwoording tussen mens en natuur".[7] Deze verantwoordelijke en positieve relatie, die ook creatief en behoedend is ten aanzien van de schepping, kan en moet in bredere zin worden beschouwd, in relatie tot het bewaken van de schepselen, waartoe ook alle menselijke wezens moeten worden gerekend. Dit betekent, dat allen, als met elkaar verbonden mensen, verantwoordelijk zijn voor het welzijn van de ander, voor zijn ontwikkeling en zijn bescherming: en dat zegt veel over hoe de eigen "macht" moet worden uitgeoefend.

Als zodanig, bezit elke mens de macht om goed of slecht te handelen ten aanzien van

de ander, en om zijn vrijheid, zijn gevoeligheid, al dan niet te misbruiken, zowel in fysieke als in psychologische zin. Maar het "beheer", waarover de katholieke leer spreekt, is gebaseerd op het boek Genesis: de mens is, zoals Johannes Paulus II zegt, geroepen om "de tuin van de wereld te verbouwen en te verzorgen".[8]

Als "verzorgers" zijn zij verantwoordelijk: zij bezitten een macht om uit te oefenen, waarover zij aan God verantwoording afleggen, die, voor wie gelooft, de *autoriteit* is die de opdracht hiertoe verleent, maar zij moeten tevens verantwoording afleggen aan de anderen.[9]

Deze verantwoordelijkheid is dus niet puur individueel; het is ook een sociale verantwoordelijkheid: alle menselijke wezens maken deel uit van de sociale structuur waarbinnen zij zich bewegen, en deze maakt geen substantieel onderscheid tussen hen die daarbinnen zijn. Als "agenten" of "actoren" van de sociale structuur, is elke persoon zich

Het zichzelf herontdekken als communiteit, en dus als gemeenschap, betekent op de lange duur, dat wij kijken naar de Kerk in haar hoedanigheid van Volk, en naar haar capaciteit om de voorkeursoptie voor de kleinsten over te brengen

ervan bewust, dat het eigen handelen consequenties heeft, soms ernstige consequenties voor het leven van andere mensen. Indien men dus de eigen "macht" gebruikt op een negatieve wijze, dan wordt deze alleen aangewend voor het eigenbelang[10], en "tot elke prijs", waarbij men accepteert om de ander kwaad te doen, om op die wijze de eigen impulsen te bevredigen; op die wijze is men geen bewaker meer, maar bereidt men de weg van het misbruik.

Een ander belangrijk element, dat ons erbij kan helpen om de sociale verantwoordelijkheid te begrijpen, kan worden ontleend aan de encycliek *Allen Broeders*: wanneer de Paus spreekt over liefde, bevestigt hij, dat dit de kracht is die ons aanzet om naar het beste te zoeken voor het leven van de ander, en om niemand daarvan uit te sluiten, omdat juist deze "ons doet streven naar de universele communie".[11] Elke handeling uit liefde, en vanuit een positie van macht, impliceert een verantwoordelijkheid, ten aanzien van zichzelf en ten aanzien van anderen.

Op dit punt wordt het ons duidelijk, dat de individuele en sociale verantwoordelijkheid zich versterkt, dankzij de normen die de mensen ertoe aanzetten om "rechtvaardig te handelen" binnen de sociale structuur. Vanaf 2001 tot heden, heeft de Kerk een aantal normen opgesteld, die kunnen worden gevolgd in het geval van misbruik met minderjarigen en kwetsbare personen. Deze weerspiegelen het proces van toenemende bewustwording, dat de Kerk gedurende deze periode op dit gebied heeft doorgemaakt.

Uit deze normen, kunnen we er enkele citeren, die belangrijke historische momenten aangeven. Het begin van de werkelijke bewustwording van de ernst van het fenomeen van het misbruik, valt in het jaar 2001, het jaar van *Motu proprio Sacramentorum Sanctitatis tutela* van Paus Johannes Paulus II. In dit document, en in de bijlagen hiervan, getiteld *Norme "sui delicta graviora",* wil de Paus een gedetailleerde omschrijving geven van de ernstigste delicten, die tegen de sacramenten en tegen de kerkelijke moraal kunnen worden gepleegd, en die onder de volledige verantwoordelijkheid vallen van de Congregatie voor de Geloofsleer. De misbruikdelicten, gepleegd met minderjarigen, worden uitdrukkelijk in de daarop volgende documenten vermeld, waaronder de *nieuwe normen "sui delicta graviora"* van Benedictus XVI (in 2010), die nieuwe regels introduceren: - de verlenging van de verjaring tot 20 jaar van alle misdaden op het gebied van misbruik, gerekend vanaf het jaar dat het slachtoffer meerderjarig wordt; - de mogelijkheid om over de ergste misdaden direct contact op te nemen met de Paus; - de toevoeging van misdaden, zoals de aankoop, het bewaren en het verspreiden van kinderpornografie die minderjarigen van beneden de 15 jaar als onderwerp heeft.

Vanaf dit punt, begint een tijdperk waarin men zich er niet alleen van bewust wordt, dat recht moet worden gedaan aan de slachtoffers van misbruik, dat reeds is gepleegd, maar ook dat dit soort daden moeten worden voorkomen. Men werkt dus ook aan de preventie van toekomstig misbruik. Verder wordt toegegeven, dat het misbruik van minderjarigen niet alleen de fysieke of seksuele dimensie in een relatie betreft, maar ook te maken kan hebben met machtsmisbruik in de interpersoonlijke relationele sfeer en in de institutionele sfeer.

Dankzij de twee voorgangers van Paus Franciscus, is men zich bewust geworden van het feit, dat het van fundamenteel belang is, dat op dit gebied het roer van de Kerk wordt omgegooid. En dit wordt duidelijk uit vele documenten die door Johannes Paulus II en Benedictus XVI zijn opgesteld, niet alleen op normatief gebied, maar ook op pastoraal gebied.

Onder Paus Franciscus is dit proces nog structureler geworden, en geplaatst in het kader van een bredere institutionele hervorming.

Tussen de verschillende normatieve aanpassingen, is vooral de Pauselijke Brief in de vorm "*Motu proprio"*,van belang, geschreven door Paus Franciscus in 2016, die als titel draagt: "Als een liefdevolle moeder". Overeenkomstig Canon 193, die al in de verwijdering van bisschoppen voorzag, in geval van ernstige problemen, vermeldt deze brief de misdaden op het gebied van misbruik van minderjarigen onomwonden als één van deze problemen. Indien een bisschop of overste van een communiteit dus aantoonbaar een misbruiker in bescherming neemt, of een misbruik verbergt, dan moet hij worden onderworpen aan een kerkrechtelijke procedure, en worden verwijderd uit zijn ambt.[12] Ongeveer drie jaar later brengt Paus Franciscus op dezelfde wijze *Motu proprio - Vosestis lux mundi* uit, die de procedures waarin reeds door de kerkelijke normen werd voorzien, verder verduidelijken en versterkem, zoals die voor ambtsmisbruik en voor episcopale onachtzaamheid. Eén van de belangrijke nieuwigheden, die door deze "*Motu proprio*" wordt geïntroduceerd, is de omschrijving van kwetsbare persoon: uit deze omschrijving

blijkt, dat niet alleen de minderjarigen onder de achttien jaar, of de fysiek of mentaal gehandicapte personen, het slachtoffer kunnen worden van een misdaad op het gebied van misbruik, die moet worden bestraft, maar dat ook allen die vanwege een "persoonlijke en/of tijdelijke vrijheidsbeperking, een verminderde toerekeningsvatbaarheid of een verminderd reactievermogen hebben, daaronder vallen".[13]

Dit alles is fundamenteel, en overstijgt zelfs het juridisch niveau, omdat het aan de Kerk meer mogelijkheden geeft om het vergrijp van misbruik te vervolgen, omdat dit nu ook is uitgebreid naar het relationele sfeer in het algemeen, en niet langer is beperkt tot de fysieke en seksuele sfeer. Ook vanuit het gezichtspunt van het wetenschappelijk onderzoek, of vanuit de beschouwing van de Kerk als gemeenschap, zet de introductie van zo'n breed concept, waarvan de grenzen zijn verwijd en die van de "kwetsbare persoon" overstijgen, aan tot een diepere overdenking en beschouwing van de betekenis van misbruik, zodat onze blik op dit fenomeen wordt verruimd. Het zijn nu niet meer alleen de minderjarigen onder de achttien jaar, of de personen die lijden aan een fysieke of mentale handicap die het slachtoffer kunnen worden van vormen van misbruik, maar

De eerste stap die moet worden gezet, en waarop de Kerk in dit kader een goed antwoord heeft gegeven, is de erkenning van de gemaakte fouten, alhoewel er op dit punt nog een lange weg is te gaan.

ook de personen die als gevolg van een bijzondere relatie, noch de eigen persoonlijke vrijheid kunnen uitoefenen, noch in staat kunnen worden geacht te reageren op de aantasting van hun menselijke waardigheid.

Vanwege al deze motieven, kunnen we het fenomeen van het misbruik niet beperken tot een afgebakend onderwerp, waarmee slechts enkele specialisten zich bezighouden. Het vraagt van ons, dat alle diocesane en parochiale communiteiten, religieuze ordes, lekenorganisaties en –bewegingen, katholieke en niet-katholieke instituties, ieder op hun eigen gebied, aan de preventie van dit fenomeen een reële bijdrage geven. Datgene wat dus werkelijk moet worden hervormd, is de cultuur: dit betekent niet, dat we de eigen identiteit en de volksidentiteit niet meer mogen uitoefenen, maar dat we moeten handelen om elke bijzondere cultuur te verbeteren – die per definitie altijd dynamisch is – opdat de minderjarigen en de kwetsbare personen daadwerkelijk zullen worden bevoogd en beschermd. Dit impliceert, dat de principes, de normen en de houdingen

zullen moeten doordringen in het dagelijks leven, en dit dagelijks leven moeten leiden vanuit de doelstelling van de integrale ontwikkeling van de samenleving.

De houdingen: cultuur en koersverandering

De eerste stap die moet worden gezet, en waarop de Kerk in dit kader een goed antwoord heeft gegeven, is de erkenning van de gemaakte fouten, alhoewel er op dit punt nog een lange weg is te gaan.

Toe te geven, dat wij zijn geraakt door de "structuren van de zonden" die moeilijk uit te roeien zijn, is een wijze om te erkennen, dat enkele mensen, binnen en buiten de Kerk, zich hebben laten verleiden door hun honger naar macht, met de bedoeling om "tot elke prijs" hun eigen wil en zichzelf op te leggen aan anderen en aan het leven van anderen:[14] die houding sluit de mens in zichzelf op, waardoor hij of zij alle aandacht voor de ander verliest.

Dit alles heeft ertoe bijgedragen, dat er een zogeheten "zwijgcultuur" kon ontstaat, een "cultuur die misbruik mogelijk maakte", waardoor er een wijd verbreide onverschilligheid ontstond, die ten koste ging van de kleinsten en de meest kwetsbaren; aldus verdween in deze kringen het gevoel van communiteit en toebehoring, en daarmee ook de sociale verantwoordelijkheid.

Het lijkt dan, alsof de juiste aandacht voor de Kerk en voor het volk van God niet meer bestaat, en wat overblijft, is de centraliteit van het instituut Kerk, dat om een dusdanige loyaliteit vraagt, dat het aanklagen van gevallen van misbruik, die zich daar voordoen, wordt beschouwd als een verraad, en dus niet meer als een vorm van gerechtigheid.

In deze "zwijgcultuur" komen de principes van de menselijke waardigheid, de solidariteit, de subsidiariteit en de individuele en sociale verantwoordelijkheid op de tweede plaats ten opzichte van de onverschilligheid, de wens om geen risico te lopen, en het gevoel "eencellige wezens" te zijn, zonder communiteit waartoe men behoort. De institutie lijkt dan de enige autoriteit waarnaar men kijkt, wanneer er een fysiek, seksueel, spiritueel of institutioneel misbruik wordt ontdekt, en men leeft in de verwachting dat deze het evenwicht wel weer "herstelt". Er is dan geen sprake meer van subsidiariteit, omdat de capaciteit van elke persoon om zichzelf te ontwikkelen, zijn substantiële vrijheid, en het gevoel een gemeenschap, een communiteit, een volk te vormen, geheel naar de achtergrond is verdwenen. De Kerk lijkt dan geen volk meer, maar slechts een institutie.

Dergelijke houdingen schieten wortel in de gedragingen van elke cultuur, die de eigen creativiteit lijkt te vergeten, om ruimte te laten voor de verwoestende effecten van de onverschilligheid en het isolement, wat geen natuurlijke staat is voor de mens. Daardoor, zegt Paus Franciscus, "waren wij niet in staat om te staan, waar wij moesten staan, [...] en hebben wij niet gereageerd, door op tijd de omvang en de ernst te ontdekken van de schade die in vele levens is aangebracht. We hebben de kleintjes verwaarloosd, en in de steek gelaten".[15]

In zijn *brief* van 2018, spreekt de Paus niet alleen tegen de bisschoppen, tegen de religieuzen of tegen de priesters, maar tegen het hele volk van God, en hij citeert Sint Paulus, wanneer hij zegt, dat wanneer één lid van het lichaam lijdt, het hele lichaam lijdt (n.1-2). In een brief van niet veel woorden, herinnert hij ons eraan, dat wij allen samen het lichaam vormen van de Kerk, en dat we datzelfde kunnen zeggen over de maatschappij in het algemeen: zij is een volk. Hij dringt erop aan, om van koers te veranderen, en om alle kenmerken van de "stiltecultuur" te vervangen door de boven beschreven principes die,

dankzij de normen die daaraan worden ontleend, ons in staat zullen stellen om andere houdingen, die het tegenovergestelde zijn van onverschilligheid en isolement, te laten binnentreden in de cultuur van elk volk.

Dit betekent, dat wij op de stilte moeten antwoorden met de *cultuur van de veiligstelling,* de *cultuur van de waarborging*, wat een tegengestelde beweging is, die de menselijke persoon ertoe aanzet om te handelen vanuit een voorkeursoptie voor de armen,[16] die diep in ons moet worden geworteld: het gaat er niet alleen om, dat wij naar de armen moeten omkijken in traditionele zin maar, meer in het algemeen, moeten letten op de kleinsten, op hen die in kwetsbare omstandigheden leven, waar zij alleen niet uit kunnen komen. Men zou kunnen spreken over een voorkeursoptie voor de kleinen.

Dat impliceert een wijziging van onze blik: we moeten niet meer kijken naar de institutie als *bron* of autoriteit, die elk probleem oplost, terwijl wij hiernaar kijken van onder naar boven; wij moeten daarentegen kijken naar de persoon, en deze centraal stellen, het primaat dus van de menselijke persoon. De institutie wordt hierbij niet geannuleerd of geëlimineerd, maar aangepast aan de eisen van de communiteit: in ons geval, heeft de institutie "Kerk" de taak om mannen en vrouwen, van elke leeftijd, te begeleiden in hun eigen persoonlijke en sociale ontwikkeling; indien, zoals de katholieke leer voorschrijft, alles staat ten dienste van de persoon, dan is zelfs de institutie geen duidelijk nuttig instrument voor het bereiken van het welzijn van de communiteit, en voor de integrale ontwikkeling.

Omdat asymmetrische relaties uit kunnen monden in machts- en gezagsmisbruik, die leiden tot het ontstaan van vicieuze cirkels, waaruit moeilijk uit te komen is, moet een werkelijke koersverandering ons brengen naar het centraal stellen van de communiteit, waarin eenieder werkt aan zijn of haar eigen taak voor het welzijn van allen, omdat "het geheel boven de delen staat",[17] en prioriteit heeft op het persoonlijk belang.

Het zichzelf herontdekken als communiteit, en dus als gemeenschap, betekent op de lange duur, dat wij kijken naar de Kerk in haar hoedanigheid van Volk, en naar haar capaciteit om de voorkeursoptie voor de kleinsten over te brengen, dat wil zeggen haar diepe aandacht voor de menselijke persoon, wat een constructieve houding is, om zich met eenieder in gelijke mate te verbinden, zonder van boven naar beneden te kijken, omdat juist dat laatste als enig tastbaar resultaat kan hebben de inperking van de persoonlijke vrijheid van eenieder in haar of zijn individualiteit en als ledemaat van het geheel.

Op dezelfde wijze zou men dan ook naar de kleinsten moeten kijken, niet van boven naar beneden, maar vanuit dezelfde hoogte. Op die wijze ontdekken we, hoeveel goeds zij aan de gemeenschap kunnen geven.

Die koersverandering impliceert dat wij ons niet alleen anders tot de "kleinsten" van vandaag moeten verhouden, maar tevens een duurzame culturele ontwikkeling moeten ondergaan, die de hedendaagse generaties in staat stelt zich in te zetten, waarbij de bescherming van de toekomstige generaties in het oog moet worden gehouden. Deze koersverandering impliceert tevens het scheppen van een menselijkere cultuur, die aandacht heeft voor "het geheel", in de lijn van het Tweede Vaticaanse Concilie: "Met [...] "cultuur" duiden we op alle middelen waarmee de mens de vele capaciteiten van zijn geest en van zijn lichaam verfijnt en ontwikkelt; [...]; waarmee hij het sociaal leven vermenselijkt [...]; en waarmee hij, tenslotte, naarmate de tijd verstrijkt, in zijn werken de grote ervaringen en spirituele verwachtingen uitdrukt, communiceert en bewaart, opdat deze kunnen dienen voor de vooruitgang van velen, en van het hele menselijke ras".[18]

Het gaat om "het op gang brengen van processen",[19] dat wil zeggen het uitoefenen van de eigen "macht" voor het welzijn van allen, hetgeen niet alleen vandaag voortleeft, maar ook morgen, en in de tijd. Het blijkt dus noodzakelijk om zich te verbinden, zowel met de hedendaagse, als met de toekomstige generaties, opdat de opbouw van de *cultuur van veiligstelling en waarborging* niet alleen zal antwoorden op vandaag – en dus in de ruimte -, maar ook op morgen - in de tijd. Indien men deze cultuur wil realiseren, moet men dus niet denken aan processen die in de hedendaagse tijd beginnen en eindigen, en ook niet aan het behalen van onmiddellijke resultaten,[20] maar men moet zich realiseren, dat wij ons vandaag inzetten om de basis te leggen voor een aanhoudende verbetering, waarvan de generaties die na ons komen, de vruchten zullen plukken.

Omdat "het belang van de tijd het belang van de ruimte overstijgt",[21] moet dit cultureel proces, om werkelijkheid te kunnen worden, worden overgedragen aan de mannen en aan de vrouwen van morgen: de principes en de waarden, de normen en de houdingen van de *cultuur van de veiligstelling en van de waarborging* moeten kunnen doordringen in het dagelijks leven van elke persoon van het volk van God, en ook in de maatschappij in het algemeen, om zich op die wijze dusdanig hierin te kunnen wortelen, dat er een werkelijke structurele verandering plaats zal vinden.

Omdat hij of zij deel uitmaakt van de gemeenschap, de communiteit, is elke menselijke persoon er individueel en sociaal verantwoordelijk voor, dat aan de toekomstige generaties een wereld wordt doorgegeven, die werkelijk oog heeft voor de kleinsten en de meest kwetsbaren.

1 M. Cunningham, La cultura: pilar de desarrollo para el buen vivir, in "Cultura y Desarrollo", n.9, 2013, p. 29.
La traduzione è dell'autore.
2 Zie: D. Paéz y E. Zubieta, Cultura y psicología social, in I.S. Sedano et al., "Psicología social, cultura y educación", Cap. II, Pearson Educación, 2004, pp. 25-30.
3 Idem, p. 31.
4 Zie: I. Kant, Fondazione della metafisica dei costumi, a cura di V. Mathieu, Milano, Bompiani, 2003, pp. 141-145.
5 Giovanni Paolo II, Sollicitudo rei socialis, 30 dicembre 1987, n. 40.
6 Idem, n. 36.
7 Francesco, Laudato sì. Enciclica sulla cura della casa comune, 24 maggio 2015, n. 67.
8 Giovanni Paolo II, Evangelium vitae, 25 marzo 1995, n. 42.
9 Zie: R. D'Ambrosio, Il potere e chi lo detiene, Dehoniane, Bologna, 2008, pp. 108-110.
10 Idem.
11 Francesco, Fratelli tutti. Lettera Enciclica sulla fratellanza e l'amicizia sociale, 10 marzo 2020, nn. 94-95.
12 Francesco, Motu proprio, Come una madre amorevole, 4 giugno 2016, n. 1: "... kan op legitieme wijze worden verwijderd uit zijn ambt, wanneer hij door onachtzaamheid, handelingen heeft verricht, of heeft nagelaten handelingen te verrichten, waardoor ernstige schade is berokkend aan anderen, welke zowel fysieke personen of hele communiteiten kunnen zijn. Deze schade kan een fysiek, moreel, spiritueel of financieel karakter dragen".
13 Francesco, Motu proprio Vosestis lux mundi, 7 maggio 2019, art.1.
14 Giovanni Paolo II, Sollicitudo rei socialis, 1987, n.37.
15 Francesco, Lettera al popolo di Dio, 20 agosto 2018, n.1.
16 Giovanni Paolo II, Sollicitudorei socialis, 1987, n. 42.
17 Zie: Francesco, Evangelii gaudium, 24 novembre 2013, nn. 234-237.
18 Concilio Vaticano II, Costituzione pastorale sulla Chiesa nel mondo contemporaneo Gaudium et spes, 1965, n. 53.
19 Idem, n. 51.
20 Idem, n. 223.
21 Idem, nn. 222-225.

HOLISTISCHE VORMING VAN LEIDERS VAN RELIGIEUZE CONGREGATIES VOOR DE MISSIE IN EEN SNEL VERANDERENDE WERELD

Zr. Chinyeaka C. Ezeani, MSHR

Chinyeaka C. Ezeani is een missiezuster van de Heilige Rozenkrans, die heeft gediend in het bestuur van haar congregatie. Momenteel is zij vice-postulator in het canonisatieproces van de stichter, bisschop Joseph Shanahan, CSSP.
Zij is de auteur van het boek "Geworteld in Christus – inzichten in de hedendaagse religieuze vorming van priesters en religieuzen" ("Rooted in Christ - Insights into Contemporary Religious and Priestly Formation"). Tevens is zij auteur van het boek "De interculturaliteit in het religieuze leven – een zegening die verschillende kleuren aanneemt" ("Interculturality in Religious Life - A Blessing in Different Colours").

Origineel in het Engels

Inleiding

Twee beelden uit het Evangelie verschijnen mij voor de geest, wanneer ik nadenk over het thema van het leiderschap. Het eerste beeld is het moment toen Jezus zich vernederde, en de voeten van Zijn leerlingen waste, en hen vroeg hetzelfde te doen (zie Joh. 13, 3-17): "Maar als Ik, de Heer en Leraar, uw voeten heb gewassen, dan behoort ook gij elkaar de voeten te wassen. Ik heb u een voorbeeld gegeven, opdat gij zoudt doen zoals Ik u gedaan heb" (idem, 14-15). Het tweede beeld zijn de momenten, dat Jezus zich afzonderde op verlaten plaatsen om daar te bidden (Mt. 14, 23; Mc. 1, 35; Lc. 3, 21; 6, 12; 9, 28). Op elk van deze momenten, reikte Hij aan Zijn leerlingen een model aan voor het onderhouden van een persoonlijke relatie met de Vader. Hij onderwees hen, dat gezag bestaat uit dienstbaarheid, en dat de nederigheid het werkelijke kenmerk is van waar discipelschap.

God kiest en roept iedereen met zijn Goddelijke wijsheid en volgens Zijn Goddelijk plan. Sint Paulus herinnerde de Christelijke gemeenschap van Korinte eraan, dat hun roeping niet hun verdienste was, maar deel uitmaakte van Gods plan voor de wereld (zie 1Cor. 1, 26-31). Dit is ook van toepassing op de roeping tot leiderschap in de religieuze congregaties – een scherp klinkende waarschuwing, een alambel voor leiders, opdat trots niet de overhand krijgt in hun hart, en zijn of haar gedachten en daden gaat bepalen en overheersen. Om ware discipelen van Jezus te zijn, en dienaren van Christus' lichaam, moeten de leiders van religieuze congregaties hun wortels hebben gevestigd in de waarden van Jezus Christus.

De wereld is snel aan het veranderen. De ervaringen van hen die het religieuze leven twintig tot veertig jaar geleden binnentraden, verschillen aanmerkelijk van de ervaringen van personen die in de hedendaagse tijd intreden. De leiders van vandaag hebben te maken met een veel complexere wereld dan die van hun voorgangers. Zo zijn de nieuwe leden van religieuze congregaties meestal kinderen van het digitale tijdperk. Zij behoren tot de generaties die opgroeiden met mobiele telefoons, en die voortdurend toegang hadden tot internet en de sociale media. Bovendien hebben de leiders te maken met vele nieuwe uitdagingen, inclusief die welke worden opgelegd door de Covid-19 pandemie, en zij moeten strijden om werkzame wegen te vinden om deze op te lossen. Er is dus een steeds groeiende behoefte aan voortgaande holistische vorming van leiders, om hen op adequate wijze voor te bereiden op de missie die in deze veranderlijke tijden op hen wacht.

Bij het onderzoeken van dit onderwerp, zal ik mij concentreren op de volgende elementen:

1. Een korte beschouwing over het belang van leiderschap in de christelijke gemeenschap en in het religieuze leven.
2. De zegeningen en de uitdagingen van leiderschap in het hedendaagse religieuze leven.
3. Verschillende dimensies van de holistische vorming van leiders voor de effectiviteit van hun tweeledige roeping, voor het gewijde leven en voor de leiderschapstaak.
4. De uitoefening van leiderschap in relatie tot de Evangelische Raden, als een ander essentieel onderdeel van de holistische vorming van leiders.

Dit artikel zal worden onderverdeeld in twee delen, die in twee nummers van het Bulletin zullen worden gepubliceerd. Het eerste deel is gepubliceerd in Bulletin N. 176.

Tweede deel:
verschillende aspecten van een holistische vorming van religieuze leiders

Het spirituele aspect
"Waar ligt mijn hart?"

Een belangrijke persoonlijke kwestie die elke religieuze leider zich veel moet afvragen, en op moet antwoorden, is de vraag "waar ligt mijn hart?" "Wat is als leider belangrijk voor mij, en wat doet er werkelijk toe?" Jezus verkondigde duidelijk dat waar je schat is, ook je hart zal zijn (zie: Mt. 6, 21). Indien iemands hart ligt in de door Christus verkondigde waarden, via de keuze voor het gewijde leven, dan liggen de belangen en de aandacht van deze persoon in deze waarden, en wil hij of zij deze uitdragen gedurende zijn of haar leven. Maar wanneer het hart is gericht op wereldse zaken, dan wordt men daardoor geleid. Het is onwaarschijnlijk, dat dit laatste tot een grotere liefde voor God en voor de naasten leidt, en evenmin tot een authentieke beleving van de evangelische waarden. Het overmatig najagen en omarmen van de zaken van deze wereld, kan leiden tot een verlies aan betekenis van ons religieuze leven en onze leiderschapsmissie. Het is daarom van cruciaal belang, dat de leiders hun harten op de juiste plaats hebben, want dat leidt dan hun besluiten en hun daden.

Holistische vorming is een hulpmiddel voor het verkrijgen van inzicht in waar

iemands hart en schat zou moeten liggen. Het is de verantwoordelijkheid van elke leider om de integrale vorming in zijn of haar leven doorgang te laten vinden. De verantwoordelijkheid voor ontwikkeling en persoonlijke groei, ligt in de handen van elke individuele volwassene. Niemand, behalve de individuele volwassen persoon zelf, mag met deze verantwoordelijkheid worden belast. In zijn boek, *Je zwakheden zijn je krachten – transformatie van zichzelf door middel van de analyse van de persoonlijke zwakheden*, stelde David Edman (in 1994), dat elk menselijk wezen de verantwoordelijkheid draagt om de waarheid over zichzelf te ontdekken, maar daarnaast ook is uitgerust met de noodzakelijke instrumenten om daaraan gevolg te geven. Tenslotte is zelftranscendentie, volgens hem, een prominente karakteristiek van het menselijk ras.

Het cultiveren van een innerlijk leven: het bewateren van de wortels

Alvorens te worden beplant, wordt de grond eerst goed bewerkt, opdat het zaad kan ontkiemen. Niemand kan op een succesvolle wijze zaaien op overwoekerde grond. Het bewateren van de wortels maakt het mogelijk dat planten kunnen groeien en wij kunnen oogsten, zelfs gedurende het droge seizoen! Het innerlijke leven is daarom onmisbaar voor effectief leiderschap dat op Christus is gericht. Een leider kan niet oppervlakkig of aan de oppervlakte leven, en tegelijkertijd effectief zijn in zijn of haar missie van het leiderschap. Het spirituele leven moet een eerste plaats bekleden in het programma van het gewijde leven, en wel op zo'n wijze, dat elke congregatie en communiteit "een school zal zijn van ware evangelische spiritualiteit" (Johannes Paulus II, *Vita Consecrata*, n. 93).

Waarom is het belangrijk dat de leider een solide innerlijk leven erop nahoudt? De macht die de leiders bekleden, mag niet onderschat worden. Leiders bezitten namelijk de macht om zowel hun schaduw als hun licht op de mensen die zij leiden, te projecteren. Parker J. Palmer (1990; 2000) omschreef een leider als iemand die beschikt over een ongebruikelijke hoeveelheid macht, waarmee de voorwaarden kunnen worden gecreëerd om zijn of haar licht en schaduw op anderen te projecteren. In dezelfde zin bezit een leider een ongebruikelijke hoeveelheid macht, om de voorwaarden te scheppen waaronder andere mensen moeten leven en werken – En deze voorwaarden kunnen "zo verlichtend zijn als de hemel of zo verduisterend als de hel" (pag. 7, 1990; pag. 78, 2000). Om die reden stelde hij, moet een goede leider "een bijzondere verantwoordelijkheid op zich nemen voor datgene wat speelt in zijn of haar innerlijke, en dus in zijn of haar bewustzijn, omdat anders de daden van zijn of haar leiderschap meer schade aanrichten dan dat zij goed doen" (pag. 7; pag. 78). Palmer waarschuwde tegen extroversie die wat zich innerlijk afspeelt, negeert: men negeert dan het innerlijk bewustzijn, en doet niet aan zelfonderzoek (pag. 79). Een goed lopend innerlijk leven, gevuld met het licht van Christus, dat niet opzettelijk of onverwacht wordt misleid of afgeleid – daar heeft de leider behoefte aan, en dit leven moet regelmatig worden gevoed en, in de bovenstaande betekenis, worden bewaterd.

Er volgen nu enkele wegen waarop de leider zijn of haar innerlijke leven kan leiden en voeden, voor een effectief, en op Christus gericht, leiderschap.

Tijd voor stilte en eenzaamheid, en ontmoeting met God

Eén van de nuttige instrumenten voor het leiden van een innerlijk leven en voor het voeden van de ziel, is het nemen van tijd voor stilte, gebed en eenzaamheid. Hebt u gedurende de week of maand een regelmatige hoeveelheid tijd ter beschikking, gedurende welke u de mobiele telefoons, computers en andere apparaten kunt uitschakelen, zodat u zich *dan* in volledige communicatie met God kunt stellen, waarmee

u uw innerlijke *zijn* volledig kunt voeden? Indien het antwoord "nee" is, dan moet u mijn woorden beschouwen als een oproep tot ontwaking. Dit is een praktijkoefening, die een leider veilig voert door de turbulente wateren van de leiderschapsmissie. Een religieuze zei eens tegen mij, dat ze door het uitschakelen van haar telefoon misschien "niet een leven zou kunnen redden"! Mijn antwoord aan haar was, dat er maar één Redder is: Jezus Christus de Heer! Die diepe momenten van stilte en eenzaamheid versterken een leider, opdat hij of zij de beproevingen van het leven en de wisselvalligheden van het leiderschap in religieuze congregaties aan zal kunnen.

Spirituele voeding door te lezen

Net als fysiek voedsel het lichaam aansterkt, is spirituele lectuur een goede voeding voor onze geest. Hoe druk we ook zijn, leiders moeten hier tijd aan besteden. De spirituele ondersteuning van het lezen, helpt hen erbij om in hun christelijke en religieuze roeping te blijven. Gedurende de eerste vorming, wordt deze prijzenswaardige praktijk,

gericht op spirituele groei, meestal benadrukt, en krijgt daar de belangrijke plaats die het verdient. Wanneer hij of zij te druk bezig is met "het werk van de Heer", kan een leider worden beroofd van de effectieve instrumenten van de spirituele voeding en de persoonlijke ontwikkeling: goede spirituele boeken die in overvloed aanwezig zijn in boek- en mediacentra, en ook te krijgen zijn online. Een leider die de spirituele lectuur waardeert, kan ook anderen inspireren om hetzelfde te doen.

Het stimuleren van zelfacceptatie, zelfcompassie en positieve zelfidentiteit

Zelfacceptatie is een belangrijk instrument en geeft een grote innerlijke aanleg voor de acceptatie van anderen. Dat is zelfcompassie ook. Indien een persoon daartoe in staat is, dan accepteert hij makkelijker anderen, en voelt ook makkelijker compassie voor hen. Acceptatie van zichzelf, en het hebben van compassie, kan een goede behandeling zijn tegen perfectionisme, dat leidt tot zelfhaat en geringschatting. Wanneer mensen goed

in hun eigen vel zitten, en zichzelf waarderen, dan hebben ze er geen behoefte aan om anderen naar beneden te halen, om daarmee zelf omhoog te kunnen komen. Volgens Palmer, is één van de belangrijkste onbewuste aspecten van de persoonlijkheid van vele leiders een diepe onzekerheid over hun eigen identiteit en over hun eigenwaarde. Hij tekent daarbij aan, dat bij extroverte mensen deze onzekerheid moeilijk op te merken is, omdat juist deze onzekerheid over hun eigen identiteit deze extroversie veroorzaakt. Zij proberen zich te bewijzen in de externe wereld, in plaats van te worstelen met hun innerlijke identiteit (Palmer, 1990, pag. 13). Alhoewel dit, in zijn eigen onderzoeken, meer voorkomt bij mannen, is deze worteling met de identiteit te wijten aan een sterke hang naar het bekleden van externe institutionele functies. Het kan voor organisaties (en ook voor religieuze organisaties) zeer gevaarlijk zijn, wanneer leiders werken met "een diepe, nooit onderzochte, onzekerheid over hun eigen identiteit". Dat kan leiden tot institutionele situaties, waarin anderen worden beroofd van hun eigen identiteit, door niet onderzochte angsten en onzekerheden van de leider (2000, pag. 4).

De holistische vorming schept de voorwaarden voor een gezonde zelfacceptatie en een duidelijke identiteit. Dit impliceert, dat men in vrede is met zichzelf, en thuis is in zichzelf. Wanneer we tevreden zijn met de rol die God ons heeft toebedeeld, dan kunnen we innerlijke vrede bereiken, en daarnaast zelfacceptatie en respect voor de ander.

Het voeden van de capaciteit van het spelen

We kennen de populaire spreuk die stelt, dat "alleen maar werk zonder spel van Jack een saaie jongen maakt". Dat geldt ook voor leiders. Het kind, dat in ieder van ons schuilt, kan ons erbij helpen om in onszelf een gevoel van verwondering, ontzag en losse speelzigheid te bewaren, dat op eenvoudige wijze ons hart levend en gelukkig houdt. De capaciteit om te spelen, is in feite één van de kenmerken van een emotioneel gezonde persoon. Spelen is bestemd voor iedereen, en dus niet alleen voor kinderen. Niemand groeit echt de waardevolle gave van het spelen te boven. Daarom moeten leiders het in hun agenda opnemen, en aan het spel en de recreatie een belangrijke plaats geven in hun leven. Het spel, als psychische oefening, kan een gevoel van vreugde en totale relax doen ontwaken in een persoon. Het is een goede en ongevaarlijke stimulans voor onze gezondheid. De holistische vorming van de leider moet het spel omarmen. Alleen maar werken, zonder spel, kan van de Moeder of zuster een makkelijk irriteerbare en overspannen vrouw maken! En alleen maar werken zonder spel, kan van de Pater of broeder een wrevelige overspannen man maken!

Het kweken van een dankbaar en vreugdevol hart

In de Apostolische Exhortatie *Evangelii Gaudium (de Vreugde van het Evangelie)*, uit 2013, nodigde hij alle gelovigen uit tot een persoonlijke dagelijkse ontmoeting met Jezus Christus, want iedereen mag delen in de vreugde die door de Heer wordt gebracht (zie n. 3). De Bijbel nodigt ons voortdurend uit tot een leven van vreugde – "Verblijdt u" (zie Dt. 12, 7; Ps. 32, 11; zie Lc. 1,47; Fil. 4, 4; 1Tes. 5, 16). "Overal in de wereld is vreugde de ware uitdrukking van dankbaarheid" (Steindl-Rast, 1984, pag. 18). Om effectief te kunnen dienen, moet de religieuze leider bij zichzelf een dankbaar en vreugdevol hart aankweken. Het is belangrijk om zich hierbij eraan te herinneren, dat leiderschap een gave van God is, om Gods volk te dienen. Men wordt door God gekozen vanwege deze gave, en niet vanwege iemands persoonlijke waardigheid. Het kan nuttig zijn, om hier voortdurend aan te denken. Ondanks alle uitdagingen en beproevingen, is er altijd plaats voor vreugde. Jezus maakte dit kenbaar aan Zijn leerlingen: "Gij zult wenen en weeklagen, terwijl de

wereld zich zal verheugen" (Joh. 16,20)(zie *Evangelii Gaudium*, n. 5) en "uw vreugde zal niemand u kunnen ontnemen" (Joh. 16, 22).

Het hart van de leider moet worden gevuld met vreugde. Het aankweken van vreugde, vormt een integraal onderdeel van de holistische vorming. Vreugde en dankbaarheid gaan meestal samen. Wanneer wij onze smeekbeden vervangen door dankgebed, vervult dat onze geest met vreugde. Het is de moeite waard om regelmatig over de volgende vragen na te denken: Wanneer besteedde ik mijn gebedstijd alleen aan dankgebed? Heeft u er ooit over nagedacht om een "*dankbaarheidskrant*" te beginnen? Men is er over het algemeen van overtuigd, dat dankbaarheid een grote aanjager is van vreugde.

Affectieve aspecten

De integrale vorming omarmt ook deze aspecten van het menselijk leven en de menselijke ontwikkeling, die even belangrijk zijn. Zij hebben te maken met de affectieve of emotionele levenssfeer, en ook met het fysiek welzijn. Een geïntegreerd innerlijk leven maakt fysiek welzijn mogelijk, alsook innerlijk evenwicht. Personen die leidersrollen vervullen, krijgen vaak te maken met positieve en negatieve emoties en reacties van de zijde van bepaalde leden, om verschillende en veelal complexe redenen. Affectieve vorming voorziet leiders daarom van het juiste instrumentarium voor het inkaderen van hun eigen emoties, en die van anderen, waaronder met name de negatieve emoties.

Het beschikken over supervisie, mentorschap en advisering

Het kunnen beschikken over supervisie of mentorschap en/of advisering zijn vaak geschikte hulpmiddelen voor de effectiviteit van het functioneren van leiders. Deze scheppen voor leiders een vrije en veilige ruimte, waar zij hun ziel kunnen blootleggen, en waar zij de noodzakelijke steun kunnen ontvangen: een geheel vertrouwelijke ruimte, die hen houvast schenkt. Het respect voor de integriteit van de leden is van heel groot belang. Ongeacht de mate waarin de leider zich getroffen voelt door de ervaringen met bepaalde individuele leden, en ongeacht de belasting die deze leggen op de schouders van de leider, heeft hij of zij toch altijd de verplichting om hun waardigheid en integriteit te respecteren en te behouden. De vertrouwelijkheid van de informatie is heilig, en mag niet worden geschonden. Daarom hebben leiders een veilige en professionele ruimte nodig voor het behandelen van de zaken van het leiderschap, in plaats van te gaan praten over hun broeders en zusters tegen iemand die naar hen wil luisteren! Wanneer advisering nodig is, dan moet de leider zich er niet voor schamen om hierover te kunnen beschikken. Leiders zijn, zoals anderen, ook mensen. Supervisie, mentorschap en advisering kunnen helpen bij het 'ontgiftigen' van emotionele afvalstoffen die het hart van de leider verstoppen, en hem of haar cynisch maken.

De uitdrukking "emotionele intelligentie" (EI) is erg belangrijk geworden bij discussies over het menselijk gedrag en de menselijke ontwikkeling. Het is de capaciteit om zich bewust te zijn van iemands emoties en die van anderen, en deze te herkennen, om deze verschillende emoties te kunnen overwegen, en het resultaat van deze overweging te kunnen gebruiken voor het leiden van iemands gedrag en de relaties met anderen, op een empathische en effectieve wijze. Wanneer een individu over emotionele intelligentie beschikt, dan beschikt hij of zij doorgaans ook makkelijker over empathie, omdat deze emotionele intelligentie een persoon helpt om de eigen ervaringen te verbinden met die van anderen.

Een gezonde levensstijl en welzijn

Omdat de uitoefening van de leiderschapsmissie nogal veeleisend is, kan deze een grote invloed hebben op zijn of haar gezondheid. Fysieke activiteiten en oefeningen zijn hulpmiddelen voor het onderhouden van lichaam en geest. Deze zijn zo belangrijk, dat het heel moeilijk is om een overtuigend en acceptabel excuus te bedenken, om geen fysieke oefeningen in het dagelijks werkschema van een leider in te passen. Op z'n minst adviseren de specialisten op dit gebied om drie of vier keer per week minimaal dertig minuten stevig te gaan wandelen. Door regelmatige oefening komt in het menselijk brein het hormoon *dopamine* vrij, een neurotransmitter waardoor men zich "goed en tevreden" voelt. Eenieder die zich bezighoudt met luchtacrobatiek en met fysieke oefeningen, weet welke gelukkige gevoelens dergelijke activiteiten oproepen. Ik ken mensen die chronische kwalen en een verzwakking van hun gezondheid opliepen, spoedig nadat zij een leidersrol in hun congregatie of diocees op zich hadden genomen. Behalve fysieke oefeningen,

Het hart van de leider moet worden gevuld met vreugde. Het aankweken van vreugde, vormt een integraal onderdeel van de holistische vorming.

wordt ook een gezond en goed gereguleerd dieet met klem geadviseerd. En ook andere levensondersteunende activiteiten, die positieve energie generen, worden van harte aanbevolen. Zorgen voor zichzelf, is voor de eigen gezondheid van fundamenteel belang. Dat is geen egoïstische handeling, want het is simpelweg een goed rentmeesterschap over een waardevolle gave die wij hebben ontvangen; de gave dat wij hier op Aarde zijn, om ons aan anderen te geven (Palmer, 2000, pag. 3).

Het kweken van vergevingsgezindheid

Bij de uitoefening van het leiderschap, zijn verwondingen en onbegrip onvermijdelijk. Eén van de mantra's van het leiderschap, die ik zelf als levengevend heb ervaren bij het omgaan met relaties tussen personen onderling, is het "altijd vergeven". Een andere is om "de dingen niet persoonlijk op te vatten". Dat is ook de reden waarom het beschikken over een mentor of supervisor, met wie de leider zijn of haar persoonlijke problemen

gebonden aan het leiderschap kan bespreken, essentieel is. Een thematische werkwijze, waarin hij of zij dingen laat gaan, en de geest richt op God, die hem of haar tot het leiderschap heeft geroepen, kan het hart van de leider ontwarren, en vrij maken voor de echte vergeving. Hoe minder "bagage" de leider met zich meevoert, hoe vrijer en effectiever hij of zij kan zijn, zowel in het persoonlijk leven als in de leiderschapsmissie.

Het sociaal-psychisch aspect

Het kweken en omarmen van authenticiteit

Authenticiteit is, volgens Brown (2010) "de dagelijkse praktijk van het laten gaan van wie wij worden verondersteld te zijn, en van het omarmen van wie wij werkelijk zijn" (pag. 50). Het is voor leiders niet ongebruikelijk, dat zij de illusie hebben, dat iedereen "gelukkig" met hen moet zijn. Er kan sprake zijn van druk – die voortkomt uit henzelf of van buiten – om zich voor te doen als iemand die zij in werkelijkheid niet zijn, om daarmee indruk te maken op de leden, of door hen aardig gevonden te worden. Ervan uitgaande dat leiders, net als iedereen, een sterke behoefte kunnen voelen om te worden bemind, of tenminste geaccepteerd, door de leden van de congregatie, komt de moed om helemaal zichzelf te zijn niet altijd vanzelfsprekend. Er werd onlangs een verhaal verteld over een vrouw die een bijna doodervaring had meegemaakt. Zij bevond zich ten overstaan van God, en vroeg Hem: "Heer, dit betekent dus, dat het mijn tijd is om thuis te komen?" God gaf haar ten antwoord: "Nee, mijn dochter, je moet nog dertig jaar, zeven maanden en twaalf dagen langer leven". Toen zij weer bij bewustzijn kwam, besloot zij in het ziekenhuis te blijven, om een plastisch chirurgische ingreep in haar gezicht en in haar buik te ondergaan. "Ik moet er wél goed uit blijven zien, als ik al die jaren nog te leven heb", zei zij. Toen zij uit het ziekenhuis ontslagen werd, werd zij aangereden door een auto, terwijl zij de weg overstak. Toen zij God wéér ontmoette, vroeg zij Hem: "U zei, dat ik nog zovele jaren te leven had; waarom verhinderde U dan die auto niet om mij aan te rijden?" "Omdat ik je niet herkende, mijn dochter", antwoordde God haar. Brown (2010, pag. 50) legt uit wat de keuze om authentiek te zijn, inhoudt. Voor de vrouw betekent dit "het zich aankweken van de moed om imperfect te zijn, om grenzen te stellen, en zichzelf in staat te stellen om kwetsbaar te zijn"; en dat door het beoefenen van de barmhartigheid, die voortkomt uit de wetenschap dat wij, als menselijke wezens, allemaal bestaan door onze kracht en door onze strijd, en omdat we ons voeden met het gevoel erbij te horen, wat alleen kan worden bereikt, wanneer wij vinden, dat het genoeg is. Wanneer een leider komt te staan voor God, precies zoals hij of zij is, dan komt daauit vrijheid van hart voort, wat onnodige complicaties vermijdt.

Intercultureel bewustzijn en gevoeligheid

Door de tendensen in de wereld die aanleiding geven tot scheidingen van en haatgevoelens voor de ander, op basis van nationale en culturele verschillen die momenteel een centrale plaats innemen, worden de religieuze leiders opgeroepen om bakens te zijn van hoop en dragers van getuigenis van de universele broederschap en het universele zusterschap. Zij staan er bij uitstek model voor, dat het mogelijk is om van andere mensen te houden, afgezien van hun ras en hun natie of ethische groep, en om op harmonieuze wijze met hen samen te leven. En dat in een klimaat waarin haat aanzet en noodzaakt tot zelfeducatie en educatie van de leden op het gebied van interculturaliteit en gevoeligheid. Leiders moeten de eenheid koesteren, en niet de scheiding. Hun voortgaande vorming op dit gebied, zal hen in staat stellen om te verzekeren, dat tribaal gedrag, racisme en nepotisme geen plaats hebben in het religieuze leven.

Voortgezette educatie en onderwijs

De wereld verandert snel! Een gezonde en realistische aanpassing is noodzakelijk. Zo leven wij, bijvoorbeeld, in een digitaal tijdperk. Het is daarom van belang ons de basisbeginselen van computers en het wereldwijde web, het internet, eigen te maken. De meeste jonge mensen, die momenteel bij onze congregaties intreden, lijken vooral in deze digitale wereld te wonen. Voordien waren de informatiebronnen van jonge mensen die bij religieuze congregaties wilden intreden, vooral de katholieke kranten en publicaties. Maar nu halen ze hun informatie en kennis uit Facebook en andere sociale media. Om locale en globale trends en gebeurtenissen bij te kunnen houden, moet elke leider op een adequate wijze zijn geïnformeerd en verbonden.

Nadat zij hun eeuwige geloftes hebben afgelegd, en zijn gekozen tot provinciaal of algemeen overste, hebben sommige religieuzen het gevoel, dat zij het hoogste punt in hun religieuze leven en, in het bijzonder, in hun congregatie hebben bereikt. Zo'n opstelling kan een gevoel van zelfgenoegzaamheid veroorzaken, waardoor hij of zij denkt niets meer te leren te hebben! Om effectief te zijn in de leiderschapsmissie, moet men de geest openstellen, en doorgaan met leren. Elke nieuwe dag brengt nieuwe levensverrassingen, en we kunnen nooit alles weten. Er wordt nederigheid van ons gevraagd om voort te kunnen gaan met leren, en ook aanpassing aan de tekenen van de tijd, omdat men anders achterblijft, en verloren raakt in de wereld. Alhoewel religieuzen niet van deze wereld zijn, zijn zij wel in de wereld. Zij moeten er daarom toe worden aangemoedigd om te leren, om ertoe te kunnen doen in de wereld.

De steun van deelgenoten

Wanneer we uitdagingen of moeilijkheden moeten aangaan, kunnen we ons erg alleen voelen, waarbij we denken dat alleen wij daarmee geconfronteerd worden. De steun van deelgenoten kan zeer behulpzaam zijn voor leiders bij het vervullen van hun missie. Het wederzijds delen en elkaar wederzijds steunen, kan kalmerende effecten op ons hebben, en ons het gevoel geven, dat we niet alleen zijn. Rustige sociale interactie met andere leiders, doorspekt met een gevoel voor humor en speelzigheid, geeft dit gevoel evenzo. Andere leiders geven een gevoel van worteling en vastigheid, een gevoel van thuis zijn, waarbij het leven niet te serieus moet worden genomen. Tenslotte is het zo, dat wat er ook gebeurt, God ons altijd bij zal staan, zowel persoonlijk als in onze uitdagingen. Kijk! De vogels in de lucht hebben geen schuren, maar God voedt hen, en zo is het ook met de bloemen in de velden. Zij zaaien niet, maar God kleedt hen! (zie: Mt. 6, 26-29).

Samenwerking in plaats van competitie

Bij menselijke ontmoetingen en bij het menselijk handelen, kan er zich een tendens voordoen om zichzelf met de ander te vergelijken. De vergelijking met anderen kan afgunst en competitie veroorzaken, wat leidt tot ontevredenheid. Door zichzelf met anderen te vergelijken, wordt het onvermijdelijk om zichzelf als beter of slechter dan anderen te beoordelen. Het gevoel van "beter dan zij", bereidt de weg voor minachting van anderen, terwijl het tegenovergestelde de deur opent voor zelfmedelijden, jaloezie, en de wens "om als die ander te zijn". Er werd een verhaal verteld over een vrouw, die besloot om haar huis te verkopen. Zij schreef zorgvuldig een gedetailleerde beschrijving van het huis voor een advertentie in de locale krant. Enkele dagen later, las zij de advertentie, en riep uit: "Hé, dit is nou net het soort huis, dat ik altijd zo graag had willen hebben!" Wat deed zij? Zij annuleerde onmiddellijk de verkoop van het huis, en besloot zich met een groter gevoel van evenwichtigheid in *haar eigen* huis te vestigen! Wanneer een persoon het gras aan de andere oever als groener beoordeelt, dan wordt men verleid tot afgunst

en competitie. Soms kan een leider een dergelijke houding aannemen ten aanzien van andere congregaties. Zulke houdingen werpen belemmeringen op voor authentieke, op Christus gerichte, relaties en voor groei in de religieuze roeping.

Derde deel:
de uitoefening van het leiderschap/gezag in relatie tot de geloften

De armoede van Christus

"Als gij niet opnieuw wordt als kleine kinderen, zult gij het Rijk der hemelen zeker niet binnengaan". Dit is een deel van Jezus' antwoord aan Zijn leerlingen, die zich met elkaar afvroegen wie de grootste onder hen was (zie: Mt. 18, 1-5). De leider moet een model zijn van nederigheid en armoede van geest voor zijn of haar broeders en zusters. De heilige Johannes Paulus II gebruikte de term "pastorale barmhartigheid" bij het beschrijven van het hart van het katholieke priesterschap. De pastorale barmhartigheid neemt ook het hart in van de leider van de religieuze congregatie, als gids voor zijn of haar handelen. De armoede van geest, zoals uitgedragen door Jezus Christus die een dienende leider was, is de armoede die religieuze leiders op vreugdevolle wijze moeten uitstralen.

Vertrouwen in Gods voorzienigheid

Het leiderschap dat de evangelische armoede uitdraagt, komt tot uiting in het volledige vertrouwen in de Goddelijke voorzienigheid en barmhartigheid. Dit totale vertrouwen in Gods voorzienigheid moet ook onder de leden worden ervaren en aangemoedigd. De Mensenzoon heeft niets waarop Hij Zijn hoofd kan laten rusten, maar toch vertrouwt Hij erop, dat Zijn Vader voor Hem zal zorgen (zie: Lc. 9, 58). Er bestaat geen twijfel, dat men er goed aan doet, om adequaat te plannen voor de noden van de congregatie en haar leden. Niettemin, weerspreekt te veel nadruk op een overmatige hechting aan materiële goederen en op overleving de essentie van het gewijde leven en van de evangelische armoede. Zorgt God dan niet voor de vogels in de lucht en de bloemen in het veld? (zie: Mt. 6, 26-28). Een dergelijk vertrouwen ondersteunt de toewijding aan het leven en het apostolaat.

In de Afrikaanse context stelt het onderhouden van de gelofte van armoede verschillende uitdagingen: een verlangen naar betere levensomstandigheden, financiële en economische moeilijkheden, belemmeringen die worden opgelegd door familiebanden, en culturele verschillen binnen de religieuze congregaties (Nwagwu, 2017, pag. 15-16). Het verlangen naar betere levensomstandigheden, adequate sociale voorzieningen en persoonlijk comfort, en de noodzaak om familieleden te helpen, kan het handelen van de Afrikaanse religieuzen beïnvloeden. Deze uitdagingen die worden gesteld aan het onderhouden van de gelofte van armoede, moeten op een eerlijke wijze worden aangepakt. Het is essentieel om de leden hiermee te confronteren, en hen ertoe te bewegen zich hiervoor in te zetten, waarbij manieren worden geboden om hiermee, in de lijn van deze geloften, om te gaan. Dit kan misbruik en een verlies aan betekenis van het religieuze leven voorkomen. Het leiderschap moet de leden hiertoe op menselijke wijze inspireren.

De geest van het delen

De gelofte van armoede inspireert ook de geest van het delen. De levenswijze van de eerste christelijke gemeenschappen is een model voor het gewijde leven. De eerste

christenen deelden al hun bezit met elkaar, waarmee zij ervoor zorgden, dat geen van hen niet in zijn of haar eerste levensbehoeften kon voorzien, omdat hij of zij zich die niet kon veroorloven (zie: Hand. 4, 32-37). Een gemeenschappelijk fonds binnen de congregaties kan, zoals in de vroege christelijke gemeenschappen, gelijkheid en solidariteit scheppen, zodat het aan niemand onnodig iets ontbreekt. Het gemeenschappelijk leven vraagt dat alle leden van de congregatie in gelijke mate datgene met elkaar delen, wat de Goddelijke voorzienigheid hen brengt, ongeacht of dat salarissen, opbrengsten of giften zijn.

Alhoewel het religieuze leven geen leven is van luxe en uitspattingen, moeten de leiders er wel voor zorgen, dat er op adequate wijze voor de leden wordt gezorgd. Het mijden van deze verantwoordelijkheid, kan nooit worden gerechtvaardigd. Wanneer congregaties nieuwe leden toelaten, zijn zij verplicht om voor hen te zorgen. Het is oneerlijk om aan leden hun basisbehoeftes te weigeren, en hen te onderwerpen aan armoede. Dit kan hen blootstellen aan misbruik en uitbuiting door zogenaamde weldoeners, die beweren hun

Zelfacceptatie is een belangrijk instrument en geeft een grote innerlijke aanleg voor de acceptatie van anderen. Dat is zelfcompassie ook.

noden te ledigen. In het bijzonder de vrouwelijke congregaties moeten hier kennis van nemen, en hun jonge leden beschermen tegen een dergelijk misbruik, ongeacht of dit misbruik wordt gepleegd door leken of leden van de clerus.

De zorg voor de leden

Vanuit een oogpunt van eerlijkheid en barmhartigheid, moeten de leden kunnen beschikken over menswaardige basismiddelen voor het voeren van een sober leven. Dat kan de verleiding voorkomen dat zij gaan stelen uit de fondsen van de communiteit en van de missie, en afzonderlijk gaan zoeken naar hulp van weldoeners, vrienden of familie.

De geest van het delen, moet een belangrijke plaats innemen in het naleven van de geloften. Een overpeinzend en overwegend hart kan de leiders hierbij helpen. In gevallen, bijvoorbeeld, van bittere armoede van de familie van één van de leden, zoals wanneer een moeder van een lid van de communiteit, die weduwe is, onder een zwaar lekkend

dak moet wonen, dan moet de geest van solidariteit en het delen van noden bij het besluit van de leider het voortouw nemen. Een dergelijke daad van liefdadigheid kan een zoon of dochter van de communiteit, die in gewetensnood verkeert, omdat hij of zij relatief comfortabel woont, terwijl de moeder in extreme armoede verkeert, weer rust schenken. Het is waar, dat wij niet voor het religieuze leven kiezen voor ons persoonlijke voordeel, maar liefdadigheid en solidariteit zijn noodzakelijk, en wij delen in zulke trieste situaties, ook vanuit onze eigen armoede. De leiders mogen, op discrete wijze, zonder dat zij hier ruchtbaarheid aan geven, een geringe assistentie, zoals deze, waar mogelijk, zeker wel verlenen.

Missie of overleving?

Het ervaren van evangelische armoede, is een goede controle op onze verleiding en onze bezorgdheid om te overleven. Dit is vooral van toepassing op contexten waarin economische nood en instabiliteit aan de orde van de dag zijn. Op dezelfde wijze, kunnen op andere plaatsen in de wereld de afnemende aantallen intredingen in de congregatie een bron zijn van onrust en bezorgdheid over de toekomstige overleving. Welke zijn de missie en het charisma van uw congregatie? Een onderdeel van de leiderschapsrol is om de leden voortdurend aan de missie en aan het charisma van de congregatie te herinneren, en hen hiervoor te animeren; en om hen tevens uit te leggen, hoe deze concreet moeten worden uitgedragen. Het is van belang ons er hierbij aan te herinneren, dat religieuzen geen ondernemers of zakenlieden zijn. Er is geen discussie over mogelijk, dat de leden moeten worden gevoed en gesteund om hun missie ten uitvoer te kunnen brengen, maar het is van belang om daarbij een onderscheid te maken tussen missietaken en inkomengenererende projecten voor het levensonderhoud van de leden. Daar waar een leider werkt onder de druk om welzijn voor de congregatie te genereren, bestaat het gevaar dat het economisch gewin de genomen besluiten en handelingen gaat beheersen, inclusief ook de missietaken. Op die wijze kan een congregatie haar inspirerende ziel kwijtraken, en op subtiele wijze in volle dienst van de Mammon treden! Herinnert u zich eraan, dat je nooit zowel God als het geld kunt dienen.

De kuisheid van Christus

"Niemand geeft een grotere liefde dan deze"

De gewijde kuisheid is werkelijk een uitnodiging om alle kinderen van God lief te hebben, zonder enig onderscheid of discriminatie. Dat is Jezus' gebod aan Zijn leerlingen: "Een nieuw gebod geef Ik u: gij moet elkaar liefhebben; zoals Ik u heb liefgehad, zo moet ook gij elkaar liefhebben. Hieruit zullen allen kunnen opmaken dat gij mijn leerlingen zijt: als gij de liefde onder elkaar bewaart" (Joh. 13, 34-35). Dit is geen exhortatie; het is een gebod, en daarom voor ons bindend. Naast de genade van de ontvangen gelofte van kuisheid, schenkt ons het leiderschap in het religieuze leven een grote mogelijkheid om onze liefde voor onze broeders en zusters uit te dragen, omdat wij hen dienen met alle mogelijke goedheid van ons hart. En de God van liefde zal deze genade zeker omvormen tot een authentieke liefde die voor eenieder toegankelijk is, ook voor elke religieuze leider die deze liefde met heel het hart zoekt!

Dit betekent daarom, dat religieuze leiders elke broeder en zuster moet liefhebben, inclusief hen wier wegen hen in hun leiderschapsmissie uitdagen. Kliekvorming of het aanwijzen van een "uitverkoren groep", aan wie de leider alle privilège's geeft, kan schadelijk zijn voor de pure, zuivere geest van liefde en zorg voor de broeders en zusters. Wanneer een leider gelooft in het scheppen van een inclusieve geest, waardoor elk lid

van de provincie, de regio of de congregatie met gelijke waardigheid en respect wordt behandeld, dan vormt zich een positieve sfeer onder de leden, die de samenwerking en de toewijding aan het communiteitsleven bevordert.

De "zoon van onze grond"-mentaliteit zet aan tot wrokgevoelens, en beschadigt het religieuze leven, in het bijzonder in Afrika. Het impliceert een vorm van etnische discriminatie, die voortkomt uit een te grote liefde voor, of hechting aan, het eigen land en de eigen etnische groep (zie Ukwuije 2013, pag. 212; Ezeani, 2019, pag. 49). Een dergelijke mentaliteit leidt tot sterke tribale gevoelens, die indruisen tegen de roeping tot het discipelschap. Het is waar, dat menselijke wezens van nature tribaal geaard zijn. Het is 'normaal' dat mensen aan hun 'eigen groep' denken. Gedurende de prehistorie hadden onze voorouders daar voordeel aan. Zij moesten kleinschalige menselijke gemeenschappen vormen voor hun veiligheid, de onderlinge steun, en hun overleving van de aanvallen van andere groepen. Naarmate de maatschappij zich verder ontwikkelt, en

er inspanningen worden gedaan voor meer eenheid en samenwerking tussen volkeren, dient de tribale mentaliteit niet meer het gemeenschappelijk belang van alle mensen. Een essentieel deel van het werk van religieuze leiders bestaat uit het verenigen van alle broeders en zusters in liefde. Om die reden is het jammer om te constateren, dat leiders vervolgens toch promotors worden van tribale afzondering, met een "zoon van onze grond"-mentaliteit, of voorstanders van racistische gedachten, woorden en daden. Daarmee maken zij van het Evangelie en van de evangelische raden een karikatuur (Ezeani, pag. 49). Wanneer andere leden merken, dat hun leider zijn of haar eigen stam of stad bevoordeelt, kan dit een vuur van ergernis en weerzin veroorzaken, dat moeilijk geblust zal kunnen worden.

Een niet op zichzelf gerichte, overvloedige en opofferende liefde is de wijze waarop de leider zijn of haar gelofte van kuisheid uitdraagt, gedurende de uitoefening van zijn

of haar leiderschapsmissie. Het navolgende gedicht van de grote dichter en mysticus Jalal al-Din Rumi vat de kern samen van deze buiten zichzelf tredende liefde voor onze broeders en zusters:

Liefde is onbesuisdheid; en geen rede.
De rede is op zoek naar gewin.
Liefde bloeit op felle wijze op, en brandt zichzelf op, onbeschaamd.
Maar te midden van de lijdenden,
beweegt liefde zich voort als een molensteen,
met een harde buitenkant, die gestaag haar weg vervolgt.
Wanneer liefde immuun wordt voor eigenbelang,
riskeert zij alles, en vraagt niets terug.
Liefde verspeelt elke gave die God schenkt.

De gehoorzaamheid van Christus

Dienaar, en geen meester

De leiderschapsmissie gaat niet over de leiders; deze gaat over dienstbaarheid aan God in en door onze broeders en zusters. In gehoorzaamheid, wordt de leider ertoe opgeroepen om een dienaar te zijn, en geen meester. Jezus riep Zijn leerlingen bij zich, en sprak tot hen: "Gij weet dat zij die als heersers der volkeren gelden, hen met ijzeren vuist regeren en dat de groten misbruik maken van hun macht over hen. Dit mag bij u niet het geval zijn; wie onder u groot wil worden, moet dienaar van u zijn, en wie onder u de eerste wil zijn, moet de slaaf van allen zijn, want ook de Mensenzoon is niet gekomen om gediend te worden, maar om te dienen …" (Mc. 10, 42-45). Dit is een goede richtlijn voor de leider in de praktijk van de gelofte van gehoorzaamheid in de leiderschapsrol. Ongelukkigerwijs, werd in de Afrikaanse context geconstateerd, dat sommige communiteiten hier de nadruk blijven leggen op gehoorzaamheid als "*een strategie om precies te voldoen aan de status quo in alle sferen van het leven*" " (Nwagwu, 2017, pag. 14).

Alhoewel de gelofte van gehoorzaamheid juist de onderwerping benadrukt aan de wil van het wettelijk gezag, verklaren de kerkelijke wetten, dat dit moet gebeuren door middel van dialoog, verantwoordelijkheidsgevoel en onderlinge steun. De leiders moeten zich daarom op volwassen wijze openstellen voor samenwerking, suggesties en ideeën van hun leden. Zij moeten respect tonen voor de rechten van anderen, bij hen gelijkheid in waardigheid en mogelijkheden stimuleren, en een vrije en persoonlijke ruimte van alle leden erkennen (Nwagwu, pag. 14-15). De leidersrol opent namelijk niet de weg voor het schenden van de privacy van de leden, en ook niet de weg van het klakkeloos geven van bevelen zonder dat daarbij sprake is van dialoog, en ook niet het recht om hen in belangrijke zaken, waarvoor zij verantwoordelijkheid dragen, zonder meer te passeren. Leiders moeten zich bewust zijn van de grenzen van hun gezag, en hun functioneren is dus aan respectvolle grenzen gebonden. Wanneer een lid, bijvoorbeeld, ziek wordt, dan moet hij of zij worden betrokken in het besluitvormingsproces over zijn of haar ziekte en behandeling. De leider moet hen als volwassenen behandelen, en niet als kinderen. Bij elk overleg met het medisch personeel, moet de broeder of zuster in kwestie worden betrokken, en dit overleg mag dus *niet* alleen maar worden gevoerd tussen de leider en de dokter.

Wanneer de leden worden gerespecteerd, en worden geïnterpelleerd in zaken die hen betreffen, dan zullen zij vanzelf meewerken, en het gezag accepteren. *"Wanneer daarentegen de oversten de grenzen van hun gezag overschrijden, dan scheppen zij de*

voorwaarden voor handelingen die tegen de discipline en het gezag indruisen, zoals bijvoorbeeld oppositie en verzet. Het handelen *"ultra vires"* (waarbij men de legale macht en het legale gezag overschrijdt) is zelf een ernstig ongedisciplineerd gedrag, omdat dit niet het voorbeeldige gedrag is, wat van ons verwacht wordt" (Nwagwu, pag. 15). Het helpt er ons voortdurend aan herinneren, dat "in Christus' Koninkrijk het gezag bestaat in dienstbaarheid" (Constituties van de Missiezusters van de Heilige Rozenkrans, N. 80). De leider moet zijn of haar broeders en zusters dienen, en mag nooit handelen als een keizer of keizerin.

Het voorzichtige gebruik van externe specialisten en professionals

Elke organisatie die steeds opnieuw een goed structuurplan maakt, geniet méér effectiviteit, en voorkomt chaos in haar functioneren. Een goede planning reduceert ook de stress, waardoor het leven en de taken beheersbaar worden. Het is waar, dat niemand kan voorspellen wat er vanavond of morgen gebeurt, maar een planning kan een congregatie wel voorbereiden op mogelijke aanpassingen, wanneer we voor uitdagingen en verrassingen komen te staan! Er bestaan specialisten op het gebied van teamvorming en toekomstgerichte planning, zoals op het gebied van financiën en personeel, enz. Het loont de moeite om van hen gebruik te maken. De leiders moeten worden aangemoedigd om zich open te stellen voor de expertise van professionals, wat ook gelovige leken mogen zijn, dat wil zeggen broeders en zusters uit de maatschappij, die gewijde mannen en vrouwen willen helpen door middel van het aanreiken van hun kennis. En dat doen zij uit liefde voor God en voor het welzijn van de Kerk. In de hedendaagse tijd hebben de congregaties in sommige landen professionals in dienst voor het beheren van hun financiën en het adviseren over investeringen, enz. Niettemin blijft ook dan voorzichtigheid en wijsheid noodzakelijk. De Heilige Stoel heeft wijselijk ervoor gewaarschuwd, dat bij het maken van dergelijke keuzes strikte parameters op dit gebied moeten worden opgesteld en gehanteerd, omdat sommige religieuze congregaties grote schade hebben opgelopen, die hen is berokkend door zeer oneerlijke financiële managers.

Luisteren, samenwerken en de teamgeest

Als leiders kunnen wij onze apostolische gehoorzaamheid ervaren met pelgrims, die ons op onze weg vergezellen. De verleiding om dat alleen te doen is groot voor de leiders van onze congregaties. Een leiderschap wat zich manifesteert als een "one man show" (of "one woman show"), en werkt via een reeks bevelen aan de leden, moet altijd worden onderworpen aan onderzoek. Bij een dergelijke wijze van functioneren, wordt zelfs belangrijke informatie niet gedeeld, en worden de raadsleden niet of nauwelijks voorzien van de noodzakelijke en juiste informatie. Op die wijze kan een leider uiteindelijk een dictator worden. Misschien zou het nuttig kunnen zijn om de benaming van "overste" voor religieuze leiders te herbeschouwen. We vragen ons af, of deze benaming niet de indruk kan wekken, dat de andere leden "minder" zijn. Waar oversten zijn, bestaan ook ondergeschikten. Het is belangrijk, dat de leider samenwerkt met zijn of haar Raadsleden als *team.* Aldus ontdekt men dan ook de eventuele menselijke neiging van de persoon, die de leider is, om de absolute macht te willen bezitten. De Constituties van de congregatie zijn altijd een goede leidraad voor elke leider en voor alle leden.

Voor een leider betekent de gelofte van gehoorzaamheid, dat hij of zij intens moet luisteren naar de Geest in zijn of haar gebedsleven, in zijn of haar momenten van eenzaamheid, gedurende verschillende gebeurtenissen, en gedurende de ontmoetingen die hij of zij heeft met verschillende personen. God kan tot hen spreken met de stem van

Raadsleden en van broeders en zusters. Soms kunnen ook novicen en postulanten door God worden gebruikt om boodschappen en inspiraties aan de leider door te geven. Dit is de reden, dat de leider altijd ter beschikking moet staan, en moet luisteren naar de tekenen van de Geest in de dagelijkse gebeurtenissen van het leven. Zijn of haar nederigheid meet de mate waarin de leider is geneigd tot controle. Leiderschap gaat niet over controle. Het is een dienstbaarheid aan Gods onvoorspelbare genade. De voormalige leider van de Dominicanen, Pater Timothy Radcliff (2005, pag. 169), omschreef dit concept op een schitterende wijze:

Niemand bezit de genade, en kan het ontvangen daarvan met zijn of haar agenda verbinden, en al helemaal niet de overste. De leiderschapsrol moet verzekeren, dat niemand bezit kan nemen van Gods genade, noch jongeren noch ouderen, noch links noch rechts, noch het Westen noch enige andere groep . God is onder ons, en doet steeds weer iets nieuws, maar zij die de leiding hebben, zien doorgaans het laatsten wat dit moge zijn. Toch vervullen zij de rol om ons open te stellen voor de onvoorspelbare richtingen waarin God ons leidt, want God zegt in Jesaja: "Zie, iets nieuws ga Ik maken". Leiderschap wordt dus getoond in het helpen van communiteiten bij het nemen van risico's, om niet altijd voor de veilige optie te gaan, om jongeren te vertrouwen, om precariëteit en kwetsbaarheid te aanvaarden. Zij vervullen dus de rol om onze ramen open te stellen voor Gods onvoorspelbare genade. In deze cultuur van controle, moet het religieuze leven een ecologische nis zijn van vrijheid. En dat is niet de vrijheid van hen die hun wil opleggen, maar van overgave aan de duurzame nieuwheid van God.

Conclusie

De holistische vorming is essentieel, gelet op de ontelbare uitdagingen die in de hedendaagse tijd door de leiders moeten worden aangegaan. Leiders moeten worden geprezen, omdat zij in deze uitdagende tijden willen leiden. Er zijn redenen om aan te nemen, dat elke leider zijn of haar best doet, omdat hij/zij weet hoe het moet. God die mensen tot het leiderschap roept, schenkt altijd genade, en rust hen goed uit voor deze taak. Aldus, is het niet nodig om bang te zijn. Jezus woorden "Weest niet bevreesd" (Mt. 28, 10), betekenen niet dat men nooit angst heeft. Elk menselijk wezen is bang, en zij die de roep tot het leiderschap omarmen, zijn vaak zeer bevreesd! "Weest niet bevreesd" betekent eerder dat wij in ons gedrag niet de angst moeten *hebben*, die wij voelen. Het is niet goed om vanuit angst te leiden "waardoor wij een wereld voortbrengen, waarin de angst wordt verveelvoudigd" (Palmer, 2000, pag. 93-94). Denk aan de Bijbelse zin: "Gij zijt het licht der wereld" (Mt. 5, 14). In u zijn plaatsen van barmhartigheid, hoop en vertrouwen. U kunt ervoor kiezen om te leiden vanuit één van deze plaatsen van belofte, in plaats van vrees en onrust te hebben. We kunnen weliswaar vrees voelen, maar leiden vanuit die plaatsen van belofte en hoop; we kunnen in vertrouwen "met onze beide benen op de grond gaan staan, die ons zal ondersteunen, een grond van waaruit wij anderen kunnen leiden naar een vertrouwenswaardigere, hoopvollere, getrouwere aanwezigheid in de wereld" (Palmer, 2000, pag. 94). Als leiders "…moet ook uw licht stralen voor het oog van de mensen, opdat zij uw goede werken zien en uw Vader verheerlijken die in de hemel is" (Mt. 5, 16). Jezus beloofde ons geen comfort. Hij beloofde ons trouw met Zijn woorden: "Ik ben met u alle dagen tot aan de voleinding der wereld" (Mt. 28, 20b).

Broeders en zusters, weest niet bevreesd. Laat uw licht schijnen!

Meer Info: https://bit.ly/BecomingIntercultural

Geraadpleegde literatuur:

Brown, B., The Gifts of Imperfection – Let Go of Who You Think You're Supposed to Be and Embrace Who You Are – Your Guide to A Wholehearted Life, Minnesota, Hazelden Publishing, 2010.

Catechism of the Catholic Church, Nairobi, Paulines Publications-Africa, 1994.

CICLSAL, The Service of Authority and Obedience – Faciem tuam, Domine, requiram, Instruction, Vatican City, Libreria Editrice Vaticana, 2008.

Edman, D., Your Weaknesses are Your Strengths – Transformation of the Self through Analysis of Personal Weaknesses, Chicago, Loyola University Press, 1994.

Ezeani, C. C., Interculturality in Religious Life, A Blessing in Different Colours, Abuja, Paulines Publications Africa, 2019.

John Paul II, Post-Synodal Apostolic Exhortation, Vita Consecrata, Nairobi, Paulines Publications-Africa, 1996.

Nwagwu, M. G., 'Practice of Discipline within Communities in African Context; Especially Mishandling of Funds', in Consecrated Life and Canon Law, UISG Bulletin, Number 162, 2017, 11 - 24.

O'Donohue J., Benedictus – A Book of Blessings, London, Bantam Press, 2007.

Palmer, P. J., Leading from Within - Reflections on Spirituality and Leadership, Indiana, Campus Ministry and Lily Endowment Inc., 1990.

Palmer, P. J.,, Let Your Life Speak – Listening for the Voice of Vocation, San Francisco, John Wiley & Sons, Inc., 2000.

Pope Francis, Evangelii Gaudium – The Joy of the Gospel, Apostolic Exhortation, London, Catholic Truth Society, 2013.

Radcliff, T., 'Religious Life After 11th September: What Signs do we Offer?' in Passion for Christ, Passion for Humanity - Acts of the Congress on Consecrated Life, Nairobi, Paulines Publications, 2005.

Steindl-Rast, D., Gratefulness, the Heart of Prayer – An Approach to Life in Fullness, New York/Ramsey, Paulist Press, 1984.

Ukwuije, B. (2013) "Faith in Africa in the Context of the New Evangelisation", in SEDOS Bulletin, Vol. 45, No. 9/10-September October, 211-221.

Aanbevolen literatuur:

Ezeani, C. C., Rooted in Christ- Insights into Contemporary Religious and Priestly Formation, Iperu, Nigeria, Ambassador Publications, Missionary Society of St Paul, 2007.

Pope Francis, Fratelli Tutti, 2020.

REKENSCHAP GEVEN VAN GODS TEDERHEID

P. Carlos del Valle, SVD

Pater Carlos del Valle is een Missionaris van het Goddelijk Woord. Hij is doctor in de moraaltheologie, en heeft vanaf 1983 gewerkt in Chili. Hij is directeur geweest van het tijdschrift 'Testimonio'. In juni 2013 is hij benoemd tot rector van 'Collegio San Pietro' te Rome.

Origineel in het Spaans

Inleiding

In het gewijde leven zijn wij in beweging. Ondergedompeld in overpeinzing, die ons meeneemt naar nieuwe periferieën. Er is sprake van een groeiend bewustzijn van eenheid, van ontmoeting tussen gewijde personen, en met de mensen. We leven onze levens, en wedden op relaties, ontmoetingen en communie. We verklaren het leven als een wederkerigheid van gaven, een wijze om broederschap tot stand te brengen. Gezegend zij die zijn binnengegaan in Gods droom, zichzelf daarvan rekenschap geven, en getuigen van Zijn tederheid en barmhartigheid. Er bestaan twee krachten die de wereld redden, en de mannelijke en vrouwelijke religieuzen ook redden: de schoonheid en de tederheid. Tederheid is één kant van de broederschap.

Een religieus … die zijn leven in dienst stelt van God, en richt op God, laat samenstellen door God, en zich aan Hem geeft. Men kan over duidelijke waarden beschikken, maar zich toch laten leiden door belangen en behoeftes. Het gebrek aan verband tussen datgene wat men verkondigt en wat men zelf uitdraagt, tussen wat men leeft en wat men denkt te leven. De illusie van gezondheid, is niet gezond. Wij kijken méér naar de werkelijkheid van het religieuze leven dat ons vormt, dan naar de idealen die dat leven moeten inspireren: het gaat dus over de mate waarin wij, als religieuze mannen en vrouwen, deze idealen volgen.

In onze overwegingen, lijden wij door woorden die verbonden zijn met het leven, woorden die in staat zijn om de authenticiteit van hen die ze gebruiken, te verenigen met

de diepe noden van hen die ze ontvangen. Woorden die de geest en het hart strelen, zijn schaars. Woorden die de poriën van de huid openen, ramen van de ziel, om de afstand te breken tussen de ideeën en het leven. Laten wij het woord in dienst stellen van de hoop, luisteren naar mannen en vrouwen met serene ideeën, warme harten, die staren naar de horizon. Het is geen kwestie van het zeggen van nieuwe dingen, maar wel om de dingen te zeggen vanuit ons hart, waardoor wij deze leven schenken, en er het stempel op drukken van onze tijd. Het luisteren naar lessen die voortkomen uit het hart, stelt in staat om zelfs geleerden te onderwijzen.

1. Het beeld van de God van de ontmoeting

Wij, religieuze mannen en vrouwen, zijn gewend aan rekenen, meten, analyseren en redeneren. Het is tijd voor een droom. En om iets anders te dromen dan het op zichzelf gerichte narcisme, moet men luisteren naar God, en naar het leven. Als we niet luisteren, dan praten we, zonder iemands hart te raken. Met Zijn leven, vertelt Jezus ons over Gods droom, om hetzelfde verlangen wakker te maken, dat in ons sluimert, de dorst naar broederschap.

Het Evangelie is als de rimpeling die ontstaat in het water van een meertje, wanneer daar een steen in valt. Het centrum is Jezus, Gods menselijk Gezicht: Hij toont ons de menselijke levenswijze, sterft op het kruis, omdat Hij leeft in dienst van het Koninkrijk, en verrijst dan weer. Leven, dood en verrijzenis, God de Vader, de Zoon en de Heilige Geest zijn daarbij aanwezig. Dat is het hart van ons geloof. De rest bestaat uit de rimpeling, de concentrische golven die deze waarheid verbreiden. Het gewijde leven is daarbij de "confessie van de Drie-eenheid", een "teken van broederschap", en de "dienstbaarheid van de charitas" (*Vita Consecrata*).

Jezus is Gods menselijke Gezicht, en het Gezicht van de mens, zoals God dat heeft gedroomd. Hij is geen mengeling van God en mens; Hij is geïnteresseerd in wat Hij heeft van God, en minder in wat Hij heeft van de mens. Jezus vertegenwoordigt de hoogst mogelijke kwaliteit van de mens. In Zijn mens zijn, vertelt Hij over God, en opent naar Hem de weg. Maar in Jezus wordt God geen doorsnee mens; Hij wordt een arm, nederig en gewoon mens. Wij hebben er moeite mee in Hem de maximale menselijke grootheid te ontdekken: de Zoon van God is een arm menselijk wezen. Maar Gods leven, verteld in het leven van een mens, vormde een volk.

In Jezus, vinden wij God, vinden wij onszelf, de relatie tussen God en onszelf, onze bestemming, en de weg die leidt naar Hem. Jezus wordt gedefinieerd en omschreven door Zijn relaties: Hij is van God en voor anderen, Hij is één van hen, Hij is met hen. Hij leeft niet in het centrum, maar trekt de aandacht van het Koninkrijk. In Jezus trekt ons de kunst van God. Hem te volgen, betekent door Hem te worden meegetrokken, om mens te zijn met Zijn mensheid. Laten wij God niet buiten de mens zoeken. Elke ervaring van God is geldig, wanneer deze groei voortbrengt in de mensheid.

Het Evangelie onderricht ons niet alleen om beter te worden; het onderricht ons hoe God is, in het leven van Jezus. Wij concentreren ons op wat Jezus deed, hoe Hij leefde, waarop Hij zich richtte, voor wie Hij zorgde, op Zijn relaties met mannen en vrouwen. Zijn woorden, daden en ontmoetingen, weerspiegelen Zijn menselijkheid. Jezus verandert in Gods naam. Hij noemt Hem de Vader. Hij heeft een band met Hem als Vader. Het kennen van God, komt niet voort uit kennis, maar uit ervaring. Jezus is de levende, vermenselijkte aanwezigheid van God. Wat Hij aanbiedt, zijn relaties die vermenselijken, door te verbroederen. De Zaligheden tonen aan, hoe wij deze relaties moeten ondergaan.

Er zijn twee manieren om het leven te ervaren: zij die denken aan hun eigen belangen, en daardoor in hun besluitvorming en in hun gedrag worden geleid; en zij wier eerste levensmotivatie het is, om van het leven te genieten door naar het geluk van anderen te zoeken. Wanneer wij onze verlangens richten op het geluk van anderen, dan zijn wij gelukkig. God regeert via de heroriëntatie van verlangens. We zoeken God in datgene wat spectaculair is, maar Gods grootste openbaringen vinden juist op de meest verborgen plekken plaats: het kruis, iemands eigen pijn, en de pijn van anderen (Gods pijn). Door Zijn leven, openbaart Jezus, dat het centrum van de geschiedenis zich in de periferie bevindt. Het ontmoeten van Jezus betekent leven in Zijn dienst (en van anderen, in wie Hij aanwezig is), leven voor Hem (en voor anderen) en leven zoals Hij (en zoals zij die op Hem lijken).

Indien wij zeggen, dat God zich vermenselijkte, dan zeggen we feitelijk, dat God wordt gevonden in wat menselijk is. Elke dag komen er zaden van menselijkheid terecht in de bodem van je hart: woorden, gebaren, ontmoetingen; om te kunnen groeien, moeten deze zaden in die bodem worden verwelkomd. Verwelkom deze met tederheid, zorg voor hen, en verdedig hen met kracht, voedt hen met wijsheid. Laten wij ons geen zorgen maken over onze zwakheid, maar ervoor zorg dragen dat deze zaden worden gevoed met grote liefde, sterke idealen, diepe achting voor de krachten van het goede, de aandacht, de genade, de aanvaarding, de vrijheid, de gerechtigheid, de vrede … de zaden die God in ons heeft gezaaid. Het Evangelie is niet alleen maar ons “dagelijks brood”. Jezus wil juist, dat zij “het gist is in het deeg”.

Vader, Zoon en Geest: God voor ons, God met ons, God in ons. De Drie-eenheid is relatie, eenheid en ontmoeting: wij in de schoot van God. Vanuit de Goddelijke Drie-eenheid komt de roeping voor het gewijde leven, wat een communiteit is van getransformeerde relaties. Communiteit is een ander woord voor het opbouwen van broederschap. Het brengt ons tot nabij zijn, en ‘in dienst staan van’. Een gedeelde ervaring van de Geest in de Kerk, die ons uitnodigt om ons te bewegen van een kerkelijke communiteit naar een volkskerk. Vandaag zijn er leken in een clericale Kerk, geen clerus in een lekenkerk. De parabel van de wonderbare spijziging in Mc. 6, 35-44 beschrijft de Kerk: Jezus – discipelen - menigte, voeden van het leven, samen en verenigd, niet door middel van leerstellingen of regels, maar door brood en barmhartigheid, beiden van Goddelijke oorsprong.

De Drie-eenheid vertegenwoordigt de roeping om verbondenheid te creëren. Verbonden zijn, het belangrijkste op deze Aarde onder de Zon. Het leven heeft betekenis, wanneer wij wezens zijn van communie, van ontmoeting, met ineengeslagen handen en gedeelde projecten. De Drie-eenheid is de spiegel van het hart van de mensen, en de betekenis van het Universum. Wij zijn het beeld van de God van de ontmoeting. Het accepteren van de Drie-eenheid betekent niet, dat we deze met onze gedachten moeten omvatten, maar dat we hierdoor moeten worden geraakt, opdat ik mijn broeder zie in de ander, in de spiegel een discipel, en het Aangezicht van Christus in mijzelf.

Het ontvangen van de Vader, bron van leven, schoonheid en goedheid, en verwelkoming van de broeder. Het accepteren van het Koninkrijk betekent leven vanuit God en vanuit de broeders, met hen en voor hen. Er zijn religieuzen, die dit transformerende dynamisme van het Koninkrijk laten binnentreden in hun levens, als een zegen voor allemaal. Gezegend zijn die religieuzen, die zijn binnengetreden in de droom van God. De Kerk biedt haar waarheid, niet als een systeem van dogma’s, maar als een weg van tederheid. Tederheid is gevoeligheid, capaciteit om aandacht en zorg te schenken. Een religieuze man of vrouw is iemand die de waarheid in de liefde realiseert. De waarheid zonder liefde is dodend. Liefde zonder waarheid is steriel. Vraag jezelf af, of

jouw communiteit een elite is van pure en keiharde mensen, of een caravan waarin pijn en vragen met tederheid worden verwelkomd.

De Geest kent geen ik-vorm of jij-vorm, maar alleen de relatie tussen ik en jij, dat wil zeggen, het wij. De ander, die van ons verschilt, komt als een redding. Wanneer er iemand is, die de dingen anders ziet, dan weet ik dat mijn begrip van het leven onvolledig is. De vruchtbaarheid komt voort uit de uitwisseling tussen verschillende mensen. De Geest stimuleert verschillen en relaties, waardoor we betekenis krijgen voor elkaar. Het fundamentele in de Kerk, is niet het hiërarchische of het democratische, maar het synodale, dat wil zeggen een serie verschillende wegen. Pluraliteit, caravans op verschillende wegen, die allemaal uit het centrum komen, precies zoals de spaken van een wiel.

Jezus verlost ons niet van de zonden om ons te kunnen vergoddelijken; Hij verlost ons van onze onmenselijkheid, om ons te kunnen vermenselijken. Wij ontmoeten God op onze menselijke wegen, en niet door middel van spirituele perfectie. Geloof is eerder een serie van overtuigingen, waar een levenswijze uit voortkomt, dan een lichaam van waarheden. Je kunt veel over Jezus ontdekken, zonder in Hem te geloven. Wanneer wij ons verankeren in veronderstelde perfectie, dan kunnen we in intolerantie, beoordeling en veroordeling vervallen. God redt ons van die perfecte mensen, die er alleen maar in slagen om het geduld van anderen te perfectioneren. De wereld zegt, dat je perfect moet zijn. Maar de Geest vertelt je, dat je de eigen zwakheid moet accepteren, en dat je van anderen niet perfect hoeft te zijn, maar eerder coherent en menselijk. Een kind ontleent zijn vreugde aan een gevoel van hulpeloosheid. Hij vertrouwt zijn moeder. Zijn leven wordt omarmd door de glimlach, die hij ziet in een starende blik.

We moeten ons verplaatsen van de oprechtheid naar de waarheid, zoals Petrus

doet in het Evangelie. *Al zouden allen aanstoot aan U nemen, ik nooit.* "Petrus is oprecht, maar hij moet zich met zijn waarheid verzoenen (hij verloochent Hem driemaal): de waarheid in Petrus is zijn zwakheid, en de blik van vergeving die Jezus op hem richt. Hij omarmt zijn eigen zwakheid en de ervaring van vergeving (het welzijn in God). Dat doet hij met de menselijkheid, waarmee hij reageert op de drievoudige vraag die Jezus hem stelt: Heb ge Mij lief? Dit is de enige wijze waarop Petrus de schapen kan weiden. Laten wij ons een Petrus voor de geest halen, die zijn waarheid niet zou hebben ervaren: zijn zwakheid en Gods vergeving. Hij zou een trotse Petrus zijn, vol van zichzelf, onverdragelijk, en niet in staat om andere zondaars te verwelkomen. Er is geen gebrek aan deze oprechte "kristallen" in de Kerk, maar ook geen gebrek aan hen die niet in hun eigen waarheid leven.

Er zijn religieuzen, die dit transformerende dynamisme van het Koninkrijk laten binnentreden in hun levens, als een zegen voor allemaal. Gezegend zijn die religieuzen, die zijn binnengetreden in de droom van God.

2. Je kunt naar de zon kijken, zonder dat je gezicht wordt verlicht

Hoeveel blootstelling aan Gods zon is nodig, om een verenigd hart te hebben! Het hedendaagse gewijde leven heeft meerdere evangelische oriënteringen. Dat betekent niet, dat wij religieuzen het Evangelie beter naleven. De theologie wordt zeker niet te weinig verklaard, maar wel te weinig nageleefd. De schitterende droom en de middelmatige werkelijkheid, met het gevaar dat wij worden gebruikt als een tolerante middelmaat die *noch koud is noch heet* (zie: Apok. 3, 15). De thermometer is geen cijfer of leeftijd, maar de dynamische kwaliteit van het leven.

Er is sprake van zorgwekkende symptomen: gedeeltelijke overgave, innerlijke secularisatie, individualisme, het zoeken naar ruimten die de eenzaamheid en de emotionele leegte compenseren. Net als onkruid, groeien de ontgoocheling en de monotonie. Het gevoel van toebehoring aan het gewijde leven verdwijnt naar de achtergrond in ons

bestaan. Er is sprake van een zekere "apologie van verval", door de verarming van onze motivaties. Wanneer de overtuigingen worden gehuld in duisternis, dan is er geen leiding meer. Zonder sterke waarden, eindigen wij religieuzen in de genotzucht. Wanneer wij het geïntegreerde centrum verliezen, vervallen we in stress, activisme, verwaarlozing van ons spirituele en broederlijke leven, en innerlijke disharmonie. We klampen ons vast aan medicaties, die het leven niet verlengen, maar slechts de dood vertragen.

We zijn wellicht vervallen tot georganiseerde middelmatigheid. Er zijn tegenwoordig vrouwelijke en mannelijke religieuzen, die niet méér zijn dan eerlijke professionals of simpele, sterk op zichzelf gerichte, kleurloze, geurloze en smaakloze dienders. In de hedendaagse tijd betekent middelmatigheid helemaal niets voor de maatschappij. Niemand treedt een koud en donker huis binnen. Wij hebben geen individuen nodig die zich alleen maar wijden aan onschuldige professionele spirituele plichtplegingen (Dolores Aleiandre). Wanneer de profetische ziel ziek wordt, vervagen onze dromen en maatschappelijke zorgen.

De bries van de Geest laat de stof die ons vergezelt, niet onderweg neerkomen. We hebben de gisting van de profetische passie en de evangelische moed nodig. Wanneer een persoon over een centrum beschikt, dan kan alles wat zich daarbuiten bevindt, zich daaraan vasthouden. Maar misschien leiden wij aan het syndroom van Samuel: we horen stemmen, maar we weten niet waar ze vandaan komen. Het Evangelie toont ons de icoon, die het model moet zijn voor de hedendaagse mannelijke en vrouwelijke religieuzen, maar dit is niet Petrus die over het water naar Jezus loopt; het is juist Petrus die op het punt staat onder te gaan, en dan roept naar de Heer "*Red mij!*", en dan wordt hij door Hem vastgegrepen.

Het leven komt niet uit het niets; het komt uit het hart van God. Zorg vertaald in dienstbaarheid, is niet voldoende. We moeten het leven inhoud geven vanuit ons hart, een leven dat zich uit in luisteren, geduld en generositeit, gebaren van vrede, gerechtigheid en waardigheid. Het bezitten van een hart betekent dat wij weten wat mensen nodig hebben: liefde, verwelkoming, tederheid. Daarmee wordt de ontgoocheling getransformeerd, zal de inflexibiliteit wegsmelten, worden mensen uitgedaagd die zeggen dat er nooit iets zal veranderen, worden neutrale opstellingen opgeheven, en worden doomdenkers opzij gezet. Het brengt zaden met zich mee, die de onverschilligheid kunnen afbreken.

Niets kan door het Evangelie worden getransformeerd, wanneer het de harten niet verandert: een hart dat wordt bezeten door een trouw geloof in de Goddelijke Drie-eenheid, en een toewijding aan mensen die allen broeders en zusters zijn in Jezus. Wij religieuzen, hebben anderen niet lief, omdat God dat wil; wij omarmen hen met Gods liefde, waardoor wij zelf in Jezus zijn verenigd. Wij kunnen binnentreden in het hart van anderen, omdat wij Christus in ons hart hebben laten binnentreden. Misschien zondigen wij door onze vaderlijke en paternalistische liefde, zonder toe te komen aan de ervaring van de broederlijke liefde.

Broederlijke liefde geeft betekenis aan het gewijde leven. Alles wat betekenis kan scheppen, is geloof waard, en alles wat betekenis creëert, maakt ons levend. Mensen zijn op zoek naar de transmissie van gevoelde ervaringskennis. Wij vinden het moeilijk om betekenis te produceren zonder 'productiestandaards'. Wij scheppen betekenis, wanneer wij, als broeders en zusters, een plaats worden van ontmoeting tussen God en de mensen. Deze levensstijl begint vanuit een centrum, waarop wij steunen: de persoon die zich richt op het Mysterie.

"*Leven was het licht der mensen*" (Joh. 1, 4). Als je licht wilt hebben, kijk dan naar het leven, luister daarnaar. Het leven van onze wereld is geënt op het leven van God, als de zijtak en de wijnstok met hetzelfde sap, uit dezelfde bron. Het leven leidt ons naar een egoloos land, waar het Goddelijke zaad zich geduldig ontwikkelt. Als onderdeel van het leven, zijn mensen nooit een probleem; zij scheppen voor ons een gelegenheid. Kijk diep naar binnen, en dan zul je mensen zien, die in staat zijn, en bedreven, om zichzelf aan anderen te geven, mensen die hun eigen 'ik' ontkennen, en vreugdevol zijn, mensen die jou leren om dieper te gaan denken, en om dieper te gaan liefhebben. Het contact met zulke mensen maakt ons beter. Wij moeten hen nabij houden, om aldus de taal van vriendelijkheid tussen onszelf te kunnen herstellen. Mensen die God op ons pad brengt, om ons met passie in te kunnen gaan zetten, niet alleen om de reeds aangerichte schade te beperken, maar om nieuwe mogelijkheden van groei en getuigenis aan te boren.

Waar leven is, daar is ook licht. De Geest is daar aanwezig. Voordat we het leven willen transformeren, moeten we ernaar kijken, ernaar luisteren, het herkennen, ervan genieten, en er dankbaar voor zijn. In het gewijde leven, wekken de tekenen die aankondigen "*waar*" we naartoe moeten, niet veel belangstelling. Zij die dit leven 'lezen', en het "*waarom*" kunnen interpreteren en aanmoedigen, trekken daarentegen veel meer aandacht. Ons centrum zal altijd worden gevormd door het volgen van Jezus, door te leven op een mystieke wijze, niet alleen maar vanuit onze devotie, maar ook door het verwelkomen van de Geest in onze levenspassie, welke de plaats is van Zijn aanwezigheid.

Het religieuze leven wordt opgevat als een leven dat onbezorgd is over het leven zelf, onafhankelijk van de indrukken die de religieuzen hiervan zelf naar buiten brengen. Het is ontwricht door de grote veranderingen in haar geschiedenis. In plaats van te zorgen, zorgen wij alleen maar voor onszelf. In plaats van ons te betrekken bij de beweging van het leven, waarin het Mysterie woont, sluiten wij onszelf af, en houden wij ons alleen maar bezig met het definiëren en herdefiniëren van onze veronderstelde charismatische identiteit. Vastgeroest in onze gewoonten, antwoorden we niet op de oproepen om verandering. Het leven zelf impliceert verandering: voortdurende herhaling van steeds hetzelfde, verandert ons in fossielen. Om de schat te vinden, de relatie met de Drie-eenheid en de broeders, moet men alles verkopen. Om onszelf te omschrijven als zoon of broeder, moeten we ermee stoppen onszelf te omschrijven met concepten als afscheiding, macht, wijsheid, eer, leiding, perfectie ..... en de smaak herontdekken om weer een volk te zijn.

Onze levensstijl wordt onderworpen aan kwaliteitscontrole. We zijn met het afhandelen van zoveel problemen bezig, dat we ver weg blijven van God. Wij, religieuze mannen en vrouwen, die dagelijks een clericale sfeer inademen, vluchten het liefst weg in macht. Macht is als alcohol in een lege maag: het maakt je hoofd draaierig, je wordt duizelig, en je verliest je evenwicht, waardoor je jezelf en anderen beschadigt ..... Dat gebeurt, tenzij de macht terechtkomt in een maag die is gevuld met nederigheid en tederheid. Door tederheid en nederigheid wordt macht een dienstbaarheid, en is dan goed voor onszelf en voor anderen. Zonder nederigheid en tederheid, kunnen we ons niet menselijk relateren met anderen. De enige recepten die ons naar geluk en groei leiden, zijn de recepten van de Zaligheden.

3. Communiteit: de schoot waar de nieuwe toekomst groeit

"Marta en Maria", een meervoudig onderwerp: het "wij" van de broederschap. Marta bedient, en Maria luistert. Marta is er voor; Maria is er bij. Marta is de dienstbare;

Maria is het gezelschap. Wij moeten worden geholpen, en er moet naar ons worden geluisterd. Wij voelen ons gewaardeerd, wanneer we worden geholpen, maar we voelen ons nog meer gewaardeerd, wanneer er naar ons wordt geluisterd. Voor Jezus is de beschikbaarheid om te luisteren, het beste wat je kunt doen; om je tijd, aandacht en belangstelling te besteden aan anderen. Om mijn belangstelling te richten op de belangen van anderen, op hun noden, op hun zorgen en op hun verlangens. Wij worden gevoed door elkaar, door te luisteren en te spreken, in stilte en in gesprek, in de gave en in de waardering. Jezus accepteert niet, dat vrouwen worden opgesloten in een rol van dienstbaarheid. De Kerk zou pas waarlijk veranderen, wanneer de kerkelijke hiërarchie vrouwen erbij zou roepen, als echte zusters, opdat zij hun gedachtes, ambities, dromen, emoties, rollen, kennis en wijsheid zouden kunnen delen.

Er bestaat een sterke beweging die ons voert naar relaties, dialoog en consensus. En een andere, die ons voert naar verschillen: mensen en groepen verdedigen hun identiteit. We worden opgejaagd door de droom van een pluriforme en harmonieuze mensheid. We ademen een cultuur van relaties met anderen. De cultuur van de ontmoeting heeft het gewijde leven weten te doordringen, en deze zal altijd een toekomst hebben, zolang de relaties worden gekoesterd. In persoonlijke ontmoetingen, worden de harten verzacht. Zij staan een transformatie van de identiteit toe, en brengen ons naar de evangelische identiteit.

Niet ideeën, maar ontmoetingen veranderen het leven van personen. Het feit dat wij weinig veranderen, komt doordat wij maar weinig ontmoeten. Jezus schept een communiteit door het scheppen van ontmoetingen. Hij geeft ons de Geest, de energie van de broederschap. Zijn volgelingen stonden voor het volgende dilemma: een sektarische groep of de embryo van een broederlijk volk? Onze utopie van de toekomst heet communiteit: een schat die in het hart wordt geplaatst. "*Waar uw schat is, daar zal ook uw hart zijn*" (Mt. 6, 21).

In de communiteit onderhoudt men het geloof, en men behoort ertoe. Een aantal van hen geven zichzelf met vreugde, en vreugde is dan ook hun deel. God geeft namelijk vreugde aan hen die liefde voortbrengen. We hebben de taak een communiteit te zijn, die beantwoordt aan de constitutie *gaudium et spes*. De communiteit is geen verplichting; het is een vreugde. Laten wij ons daarom niet zo bezighouden met de hervorming ervan; laten wij de communiteit liefhebben, en ervoor zorgen! Aandacht schenken aan de noden van de broeders en aan de dialoog; laten wij troosten, corrigeren en wonden helen; laten wij paden uitzetten, danken en enthousiasmeren; laten wij kleine clericale conflicten overwinnen. In het communiteitsleven bestaan geen vaste recepten, maar er moet wel sprake zijn van toewijding en liefde voor de ander, en verder moeten er vele handmatige taken worden verricht. Het communiteitsleven vindt plaats "in de groene omgeving", van dag tot dag, in een gewoon dagritme. We kunnen er ook een chaos van maken, een doolhof waar niemand meer uitkomt, wanneer we dit gewone dagritme niet meer respecteren, en de eenvoudige dagelijkse dingen onnodig compliceren.

De communiteit is als een tuin, die wordt bedreigd door onverschilligheid, door individualisme, door gapende verveling en door angstige nachtmerries. Je kunt geen andere wereld opbouwen met onverschillige mensen. Het Evangelie is een vuur dat rustig verder brandt. Toegewijd aan het bewaken van deze tuin, moeten wij, zoals boeren, met vertrouwen zaaien, en dan zal er iets moois opkomen: een groep broeders, vrienden in de Heer, die samen gelukkig zijn. Onder vrienden wordt het makkelijker om een man of vrouw van God te zijn. De vriendschap met Gods vrienden, stelt eenieder in staat

om van God te genieten. Laten wij in ons dagelijks leven de broederlijke ontmoetingen van Gods vrienden uitdrukken. De communiteit is, ofwel het vervolg van een ontvangen liefdesverhaal, ofwel een last waarin we elkaar ondersteunen met al onze beperkingen. Om een broederschap op te bouwen, moet men God ervaren.

Het moeilijkste en meest eisende in het leven zijn de menselijke relaties: het weten hoe wij moeten leven, en hoe wij met anderen moeten leven en omgaan. Juist daarin schuilt de kwaliteit van een persoon, en de kwaliteit van een project. Broeders worden erkend als broeders, wanneer zij hetzelfde ouderpaar hebben. In een religieuze communiteit erkennen wij, dat wij allen zijn verzameld rond de Vader. Dat geeft ons het familiegevoel. "*Welnu, gij zijt het lichaam van Christus, en ieder van u is een lid van dit lichaam*" (1Kor. 12, 27): dit is de primaire identiteit van onze communiteiten. De reden voor het bestaan van een communiteit, is om samen te leven rond het Mysterie van het Geloof. Het gewijde leven heeft niets te winnen met het ondernemen van specifieke hoogdravende activiteiten die ons in het centrum van de aandacht plaatsen, maar wel met het verdiepen van Evangelie, en dus met evangelische activiteiten. Dit is niet de juiste tijd om overleving belangrijker te achten dan consistentie. Er zijn zovele activiteiten geweest, die juist teniet zijn gedaan door de stress van overleving.

Jezus verspreidt schoonheid, omdat Hij vanuit God voor anderen leeft. De schoonheid van een puur hart, dat zich richt op anderen. Hij is Iemand die zo menselijk is, zoals alleen de Zoon van God kan zijn. De grondslag van onze broederschap is om verenigd in Jezus te leven. De communiteit is de zoekplek van hen die een passie hebben voor God en de mens. Wij, religieuze mannen en vrouwen, komen tezamen om een broederschap te bouwen. Onze eerste stap is om broeder of zuster te worden. Een gave, die wij delen in de communiteit en doorgeven in de missie. Het volgen van Jezus is de ervaring Hem te ontmoeten en is tevens een communiteitservaring. De vreugde en het geluk komen niet alleen voort uit het ontmoeten van Jezus, maar ook uit het vinden van Hem in de communiteit van Zijn volgelingen. Hem volgen, betekent te leven in een communiteit van volgelingen, waarbij het communiteitsleven de menselijke beloning is, die een persoon nodig heeft.

Goede wijn kan ook veranderen in azijn. Wij ondergaan centrifugale krachten die verstrooiing, parallellisme in levens en terugtrekking uit projecten veroorzaken. Wij lijden aan pijnlijke stiltes, die het verlangen ingeven om uit de trein te stappen. En aan verticale relaties die communiteiten voortbrengen van bevolkte eenzaamheid. Mensen die samen wonen, maar ieder een gescheiden koers varen. Zelfs een brandstichter kan tot brandmeester gekozen worden. Dit zijn ervaringen die de voedingsbodem vormen voor een crisis, in de hedendaagse tijd een "specialiteit van het huis".

Laten wij niet kijken naar het gewijde leven, zoals het nu is, wanneer we onszelf afvragen: *Waarom*? Laten wij dan kijken naar het gewijde leven, zoals het zou kunnen zijn, terwijl we ons afvragen: *Waarom niet*? Een goede leider geeft leiding aan de opkomende toekomst, beweegt zich op lange afstand voor het vuurwerk uit, en houdt de deur van de hoop altijd open. De Geest ontwaakt niet de nostalgie, maar de hoop. Het beste klimaat voor hoop vindt men dichtbij de armen. De eenheid met God draagt twee kenmerken: goede relaties met de anderen en nabijheid in solidariteit tot de zwakken. Laten wij de broederlijke sleutels tot de 21ste eeuw ontdekken, de wegen om een communiteit op te bouwen, als een plaats van toebehoring en vreugde. Dit zal een mystiek broederschap zijn, dat ontstaat wanneer de dynamiek van het geloof een samenzijn creëert met gedeelde verlangens.

We streven er niet naar om datgene te handhaven wat al bestaat. We willen een mogelijke toekomst genereren door het vullen van het communiteitsleven met het Evangelie. Wanneer wij geen idealen hebben, dan nemen we genoegen met feiten. Een gewonde vogel kan niet vliegen, maar een vogel die aan een boomtak is blijven plakken, kan dat ook niet. Het belang dat wordt gegeven aan de toekomst, openbaart de vitaliteit van een persoon en van een communiteit. De nostalgie naar het verleden kan ons troosten, maar we kunnen er niets mee opbouwen. Wanneer wij spreken over communiteit, doelen we daarmee niet op een stabiele, georganiseerde en vast omschreven stijl, gebaseerd op de vitaliteit van hen die nooit veranderen. Wij houden van het Evangelie en van haar zwakke resultaten. We geloven in en houden van de imperfecte communiteit, een communiteit van dorstige mensen, die ontevreden zijn. Wij zijn authentiek, wanneer we leven in onze zwakheid, en deze in vriendschap met elkaar delen. Menselijke relaties zijn onze kracht en onze zwakheid. Wanneer die relaties je een citroen aanbieden, pers die dan uit, en maak er limonade van.

Sr. Patricia Murray, IBVM

Uitvoerende Secretaresse van de UISG

Vanuit het kantoor van de Uitvoerende Secretaresse

Gedurende deze laatste paar maanden werden bij de UISG een aantal betekenisvolle evenementen gehouden. In de laatste dagen van Januari organiseerde de UISG een vormingsworkshop over interculturaliteit voor teams van zusters, afkomstig uit de ACWECA-regio (de Associatie van Vrouwelijke Religieuzenconferenties van Oost- en Centraal-Afrika). Deze workshop was geprogrammeerd in Juli 2021 te Nairobi, maar werd uitgesteld vanwege de Corona-epidemie. Elke religieuzenconferentie van de ACWECA werd uitgenodigd om een team van zusters te selecteren, om aan het vormingsprogramma van deze workshop deel te nemen. Meer dan 100 zusters schreven zich in, en zij kwamen bijeen op geselecteerde locaties, waar zij konden rekenen op de aanwezigheid van een internetverbinding. Het voorbereidend team bestond uit Zr. Sia Temu MM, Pater Tim Norton SVD (onlangs benoemd tot hulpbisschop van Brisbane), Zr. Paula Jordaó VDMF en Zr. Pat Murray IBVM. De inhoud van het programma was interessant. Elke ochtend werd via internet een lezing of presentatie gehouden, gevolgd door een groepsdiscussie en een levendige plenaire sessie. 's-Middags werd aan de deelnemers gevraagd om naar een video-opname te kijken, over een daaraan gewijd thema waarover vervolgens werd gediscussieerd. Alhoewel een persoonlijke ontmoeting beter zou zijn geweest, werkte deze benaderingswijze erg goed. De volgende thema's werden aan de orde gesteld:

- Interculturaliteit: terminologie en omschrijvingen;
- Interculturaliteit & Religieus Leven in Afrika / Interculturele Reis van Jezus;
- Intercultureel Communiteitsleven / Interculturele Reis van de Vroege Kerk
- Afrikaanse Wereldvisie & Interculturaliteit / Sociale & Individuele Centraliteit; Macht en Afstand;

- Persoonlijkheid & Cultuur / Interculturaliteit & Spiritualiteit; Congregationeel Charisma;
- Leiderschap, Geloften en Interculturaliteit / Actiestappen.

De aanwezige leden van de teams, en de specialisten uit Afrika, garandeerden dat de perspectieven van deze workshop zowel een lokaal als globaal karakter droegen. Wij hopen u, in de loop van 2022 of gedurende de eerste maanden van 2023, verdere vorming op dit gebied aan te kunnen bieden.

Een tweede belangrijk initiatief, dat aanving in 2022, richtte zich op de zorg voor zusters, die moeten leven met Alzheimer. Dit is een gezamenlijk initiatief van de LCWR (de Leiderschapsconferentie van Vrouwelijke Religieuzen in de VS) en de UISG, die hiervoor wordt gesponsord door de Conrad N. Hilton Stichting. Een internationaal comité werd opgericht wat al spoedig vaststelde, dat de beschikbare fondsen voor dit initiatief moeten worden aangewend voor alle vormen van aantasting van cognitieve functies. Dit initiatief wordt formeel in gang gezet op 9 mei a.s., gedurende de bijeenkomst van de Raad van Gedelegeerden. Hieraan zijn reeds twee webinars gewijd, die zich tot doel stelden om wereldwijd de manieren van steun te bepalen, om te garanderen dat alle oude zusters op een volle en gezonde wijze kunnen leven. Deze webinars zullen de behoeften op dit gebied in de verschillende delen van de wereld helpen bepalen, zodat van de toekomstige fondsen hiervoor een optimaal gebruik zal kunnen worden gemaakt.

Als lid van de Synodale Commissie voor Spiritualiteit, heeft de uitvoerende secretaresse regelmatig de bijeenkomsten op het Synodebureau bijgewoond. Deze Commissie heeft drie werkgroepen, waarvan één de Bijbelse bronnen voor Synodaliteit heeft ontwikkeld. Deze kunnen worden ingezien via de volgende link: https://www.synod.va/en/resources/spiritual-and-liturgical-resources.html . De website van de Synode bevat diverse officiële documenten en bronnen in verschillende talen. Deze website wordt voortdurend aangepast; schrijf u daarom in voor de Synodenieuwsbrief, om u op de hoogte te houden van alle laatste ontwikkelingen. Momenteel leest en overdenkt de groep van vier theologen, die de UISG en de USG vertegenwoordigen, de honderden voorstellen die zij hebben ontvangen van de algemene oversten en hun raden. Zij zullen een samenvatting hiervan maken, die zal worden voorgelegd aan de Synode, en zullen ons ook enkele theologische perspectieven aanbieden voor verdere overdenking op het niveau van de congregaties. Dit is een belangrijke stap op onze synodale reis, als religieuze vrouwen en mannen, omdat we ernaar streven om aan dit proces “van spirituele en kerkelijke overdenking”, dat bestaat uit contemplatie, gebed en dialoog met het Woord van God, deel te nemen … Dat Woord roept ons op tot overdenking, en werpt licht op dat proces” (Paus Franciscus, 1 oktober 2021).

De eerste stappen voor de Plenaire Bijeenkomst van de UISG werden gezet op 14 maart en 4 april. Dit waren online sessies, die zich richtten op het thema van onze Bijeenkomst: “het Omarmen van de Kwetsbaarheid op de Synodale Reis”. Gedurende de eerste sessie deelden de deelnemers met elkaar “wat het thema voor hen persoonlijk betekende”. Vervolgens werden de vruchten van hun “beschouwend luisteren in groepen” gedeeld op virtuele vitrines (“padlets”), en enkele stemmen werden beluisterd uit verschillende delen van de wereld, in verschillende talen. Zr. Jolanta Kafka RMI, de presidente van de UISG, deelde de visie van het dagelijks bestuur bij het kiezen van dit thema.

Gedurende de tweede sessie, sprak Pater James Hanvey SJ over het thema "Dimentie: een Spiritualiteit voor de Synodale Kerk". In zijn presentatie beschreef Pater Hanvey de sleutelaspecten van de hedendaagse context, welke de Kerk beïnvloedt. Hij wees op al het nieuwe, wat momenteel opkomt:

- Het herstel van de Drieëenheid als leven en vorm van de Kerk.
- Een synodale Kerk op missie (op innerlijke missie en op missie in de wereld).
- Een kwetsbare en vreugdevolle Kerk.
- De volheid van het volk Gods: het realiseren van alle gaven en charisma's.
- De spiritualiteit van de synodaliteit – het vernieuwen van het kerkelijk leven van de Geest: een manier van zijn en van worden.
- Het bedienen van de periferie – het uitbreiden van ons kerkelijk leven.
- Conversie: "De liefde van Christus laat ons geen rust" (2Kor. 5, 14): Institutionele conversie – macht in dienstbaarheid.

En terwijl wij voorbereidingen treffen voor onze Mei-vergadering, bidden wij met Paus Franciscus:

Kom, Heilige Geest. U inspireert nieuwe tongen, en plaatst woorden van leven op onze lippen: bewaar ons voor het worden van een "museumkerk", mooi maar stil, met veel verleden en weinig toekomst. Kom onder ons, opdat wij in deze synodale ervaring ons enthousiasme niet verliezen, de macht van de profetie niet verdunnen, of afdalen in nutteloze en onproductieve discussies. Kom, Geest van liefde, open onze harten om Uw Stem te mogen horen! Kom, Geest van heiligheid, vernieuw het heilige. En het gelovige volk van God! Kom, scheppende Geest, vernieuw het gezicht van de Aarde! Amen.

SECRETARIAAT VAN DE UISG

SECRETARIAT	**Sr. Patricia Murray, ibvm**	segretaria.esecutiva@uisg.org
	Algemene Secretaresse	0668.400.236
	Sr. Mary John Kudiyiruppil, SSpS	vice.segretaria@uisg.org
	Vice Algemene Secretaresse	
	Rosalia Armillotta	ufficio.segreteria@uisg.org
	Assistent van de Algemene Secretaresse	0668.400.238
FINANCIES	**Aileen Montojo**	economato@uisg.org
	Financieel Administrateur	0668.400.212
	Sr. Sunitha Luscious, zsc	
	Assistent Financieel Administrateur	
	Patrizia Balzerani	assistente.economato@uisg.org
	Membership Secretaresse	0668.400.249
COMMUNICATIE	**Patrizia Morgante**	comunicazione@uisg.org
	Eindverantwoordelijke communicatie	0668.400.234
	Sr. Thérèse Raad, sdc	assistente.comunicazione@uisg.org
	Communicatiebureau (Vrijwilliger)	0668.400.233
	Antonietta Rauti	bollettino@uisg.org
	Coördinator UISG-Bulletin	0668.400.230
DIENSTEN	**Svetlana Antonova**	assis.tec@uisg.org
	Technisch Assistent	0668.400.250
	Riccardo Desai	tecnico@uisg.org
	Technisch assistent on-linetechnologie	0668.400.213
PROJECTEN	**Sr. Florence de la Villeon, rscj**	rete.migranti@uisg.org
	Project Migranten	0668.400.231
	Sr. Gabriella Bottani, smc	coordinator@talithakum.info
	Coördinator Talitha Kum	0668.400.235
	Sr. Mayra Cuellar, mb	
	Talitha Kum Database	
	Sr. Mary Niluka Perera, sgs	ccc@uisg.org
	Catholic Care for Children International	0668.400.225
	Claudia Giampietro	safeguarding@uisg.org
	Office for Care and Protection	0668.400.225
	Sr. M. Cynthia Reyes, sra	formators.programme@uisg.org
	Coördinator UISG Vorming	0668.400.227
	Sr. Paula Jordão, vdmf	formation@uisg.org
	Formation Coordinator	0668.400.245
	Giulia Oliveri	gm@uisg.org
	Grant Manager	0668.400.229
	Consiglio Canoniste	canoniste@uisg.org
		0668.400.223